Кил®

Култура Изкуство Литература

Сдружение на писателите · Варна ·

Брой 3 (403)

Година тридесет и втора

Варна, август 2022

Цена 1,00 лв.

КОЛОНКА НА РЕДАКТОРА

30 години КИЛ – значим и знаков юбилей

Своята 30-годишнина чества вестник КИЛ („Култура, Изкуство, Литература) през 2022-ра. Първият му брой излиза в началото на юли 1992-ра, като до края на годината са отпечатани още шест броя. Издадени са от редакционна група, водена от първия председател на Сдружението на писателите – Варна, Иван Троянски (20.11.1929 – 13.04.1998), и с помощта на варненския в. „Народно дело“. Профилът на вестника е широкоспектърен – за литература, изкуство, културология, публицистика. Идеята е да се отразява цялостният културен живот в града и страната, като на страниците на вестника да намират място и материали, допълващи духовния облик на обществото – ритуали, етнография, религия, историческа памет.

30-годишнината е възраст, която респектира. Дори в човешко-житейски план, доколкото за това време човек се изгражда като личност; утвърждава се като професионалист; очертава коловозите, по които би следвало да продължи развитието си нататък. Но когато става дума за вестник на Сдружение на писатели, което не разполага с постоянни и стабилни източници на финансиране, е ясно, че изминалите години са внушителен период. Забележителен е юбилеят, защото отброените десетилетия са свързани с творчески търсения и дръзновение – първо, но и с търсене на възможности за оцеляване; на желание и упорство да се продължи, на вяра, че усилията си струват. Показателно е – вестник КИЛ провокира интереса не само на варненци, но и у читатели от цялата страна. Нещо повече, като съдържание и структура е добър пример, който следват литературните хора и от други места. Това е сериозно основание да не се отказваме, да творим, да работим.

Още повече – щом имаме подкрепа от Дирекция „Култура и духовно развитие“ на **Общински съвет – Варна**. Подкрепа емоционална, организационна; различни в проявлението си начини на съдействие, но и опора финансова – по линия на Фонд „Култура“. И ние, редакционната колегия на вестник КИЛ и Сдружението на писателите като цяло, сме искрено благодарни! В изпълненото с изпитания време, в което живеем, при наслагващите се една след друга кризи в обществено-политически и икономически аспект, финансовата помощ за развитието на културата е необходима и наложителна. Потребна е тя и за деятелността на писателите – за да я има Литературата. Да се разгръща и да стига до своите почитатели силата на Словото. То, Словото, обучава и възпитава, формира усет към изящното и красотата, облагородява и въздига човешкия дух. От това печелят всички, нацията като цяло. Затова – редом с благодарността към Община Варна, апелираме за повече внимание от страна на институциите към литературата в града.

С общи усилия да прекрачим в новото десетилетие на вестника – да го има КИЛ. Той е за всички, не само за Сдружението на писателите – Варна.

ПЛАМЕНА ДИМИТРОВА

ЗА ЖИВОТА И ИЗКУСТВОТО

Животът ражда изкуство, изкуството ражда живот.

Във времена като тези, няма кой да подари първата глътка въздух на новороденото изкуство. Няма кой да чуе първия му плач. Изкуството осиротява и никой не иска да го приюти, да го отгледа… да му даде шанс за по-добър живот.

Някои от неговите „братя и сестри“, ако питате мен – по-скоро далечни братовчеди, са се родили под щастлива звезда. Те се радват на одобрение, широки сцени, щастливи викове и пиедестали, които се крепят върху кльощавите ръце на мимолетността.

Зад кулисите, свито и търпеливо чакат нашите творби. Обикновено необикновените – тези за живота, за копнежите, мечтите за малките неща от големия живот.

На с. 5.

ПОЕТИЧЕСКИ БЕЛЕЖНИК

МИЛЕНА БЕЛЧЕВА

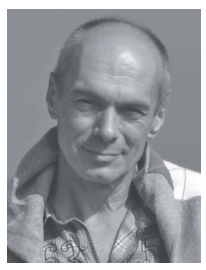

***

Понякога е нужен бряг
смирен,
попил сълзи и думи
неразбрани,
оставили душата дълго в плен,
превърнали усмивките ти
в рани.
Понякога предесенната жал
държи на връв животеца ти
кратък.
Понякога усещащ, че си цял,
когато си се пръснал
без остатък…

ХУДОЖНИК НА БРОЯ

МИЛЕН МАРИНОВ

Милен Маринов е роден през 1965 г. във Варна. Завършил е Националната художествена академия – София, с магистърска степен, специалност „Консервация и реставрация на произведения на изкуството“ (1988 – 1993). Живее и работи във Варна. Член е на Сдружението на художниците – Варна, и на Управителния му съвет.

На с. 11.

Милен Маринов – „Вълшебница, която не очакваш“

СДРУЖЕНИЕТО НА ПИСАТЕЛИТЕ – ВАРНА

обявява

VIII национален литературен конкурс за разказ „АТАНАС ЛИПЧЕВ“

Условия:

1. Конкурсът е отворен за автори над 18-годишна възраст.

2. Творбите се приемат само в електронен вариант на адрес: sdrujenie_pisateli_varna@abv.bg

3. Приема се **е**дин разказ до 4 (четири) страници, шрифт Times New Roman, размер 12.

4. Конкурсът е анонимен. Разказите не трябва да са публикувани никъде преди това, включително в интернет, респ. в социалните мрежи.

4. Творбите трябва да се изпратят в два файла: в единия – само творбата; във втория – при творбата да са вписани трите имена на участника и данни за кореспонденция: домашен адрес, телефон и адрес на електронна поща.

5. С участието си в настоящия конкурс авторите се съгласяват творбите им да бъдат публикувани в медия или сборник.

4. Награди: първа награда – 500 лв.; втора награда – 300 лв.; трета награда – 200 лв., и две поощрителни награди по 100 лв.

5. Краен срок за участие: **30 септември 2022** г.

Творбите ще се оценяват от компетентно жури. Лауреатите ще бъдат уведомени допълнително за датата и мястото на награждаването.

Успех на участниците!

СРЕЩА С ЧИКАГСКИ ПРИЯТЕЛИ

На 11 юни 2022 г. в Дома на писателя (ул. „Крали Марко“ № 11) се проведе творческа среща със Снежана Галчева, журналист и писател, *вицепрезидент на Конфедерацията на българските културни организации и дейци в чужбина*, председател на Салона за българска култура и духовност – Чикаго, едно несъмнено гнездо на българщината далеч от родината. Снежана Галчева беше пристигнала специално за връчване на наградите от Международния литературен конкурс „Изящно перо“ за 2019 и 2021 г. Сред призьорите имаше членове на Сдружението на писателите – Варна: Катя Вангелова и Планимир Петров.

Събитието беше открито от заместник-председателя на Сдружението – Иван Доброгледски. Той запозна присъстващите с творчеството и дейността на Снежана Галчева, представи последните ѝ книги – „Когато думите не стигат“ (поезия) и „В десет въпроса“ (публицистичен сборник).

След срещата неколцина членове на варненското Сдружение на писателите бяха приети за членове на *Конфедерацията на българските културни организации и дейци – Даниела Паскова, Женя Маринова-Стойкова, Планимир Петров, Свилен Лапаков*.

Емоционалната вечер е поредно доказателство, че българите по света не прекъсват своите връзки и че отправят хуманни послания чрез творчеството си. Това не е първата писателска среща Варна – Чикаго. Първата, въобще за български писатели, датира от 23 януари 2011 г., когато именно във Варна се осъществи видеовръзка с чикагските творци, инициирана от покойния вече журналист Николай Увалиев (Общобългарски портал), осъществена със съдействието на проф. Йордан Детев – председател на Международната фондация за българско наследство и д-р Мая Брюкнер.

https://www.bulgariasega.com/interesting_facts/literatura/9501.html?fbclid=IwAR2vk1G3qSEcXfSkY1HqzkpXz9HCSuUmeK9A-QeouihTpcVbDrJiZmNufco

НАСИТЕНО НА СЪБИТИЯ ЛЯТО

Динамично за Сдружението на писателите – Варна, е лятото на 2022 г. Значими събития се проведоха с участието и/или бяха организирани от нас. Открити и водени в голямата си част от председателя – Катя Вангелова, в тях масово участваха членовете на Сдружението. В четенията всеки път се включваха и наши приятели – почитатели и изкушени от Словото, поканени като гости.

На 12 май в Дома на писателите (ул. „Крали Марко“ 11) бе проведено литературно четене в чест на 11 май, празника на светите равноапостолни Кирил и Методий. Денят на славянските първоучители е също празник на представителното издание на Сдружението – вестник КИЛ („Култура, Изкуство, Литература“). Поздрав към писателите и читателите отправи главният редактор на вестника. В литературното четене се включиха нашите най-млади надежди – Пламена Димитрова и Букет Хаджиева.

На 15 май в Арт салона на Радио Варна бе презентацията на поетичната книга на Валентина Лозова – „Поетите обичат по сезон“ (Варна: Изд. „Онгъл“, 2022, коректор Румяна Пелова). Представи я с вдъхновение и обич Катя Вангелова.

От Пловдивското дружество за комикс изкуство „Диаскоп“ проявиха интерес към КИЛ – искаха да знаят повече за историята на създаването му; за провокации, които отправя името му; за автори, които са публикували в него. И на 17 май публикуваха обширен материал, в който вестникът бе представен от Ваня Колева.

На 23 май в Арт салона на Радио Варна Сдружението на писателите запозна градската общественост със своя юбилеен сборник „Творчески килватер“ (Варна: МС, 2022). Включени в него са текстове от настоящите, но и от покойни вече писатели на Сдружението. Обзорен доклад поднесе Ваня Колева, след който авторите четоха свои творби. Със специално участие се включи народната певица Кичка Христова. Почетни гости бяха г-н Коста Базитов зам.-кмет на Община Варна, издателят на сборника – г-н Петър Тодоров, и художникът, чиито картини оформят естетическото излъчване на книгата, но и автор в нея – г-н Радко Мурзов.

На 26 май в Градската художествена галерия „Борис Георгиев“ – Варна, със съдействието на нейния директор – Доротея Павлова, бе представена книгата на Иван Кьосев „Къси стихове“ (Варна: „Славена“, 2021). Тълкуващо слово за стиховете изнесе Ваня Колева, като водещ на събитието бе актьорът Пламен Георгиев.

На 11 юни в Дома на писателя (ул. „Крали Марко“ № 11), бе творческата среща с вицепрезидента на Конфедерацията на българските културни организации и дейци в чужбина и председател на Салона за българска култура и духовност – Чикаго, Снежана Галчева, която връчи наградите от Международния литературен конкурс „Изящно перо“ за 2019 и 2021 г. Сред лауреатите са Катя Вангелова и Планимир Петров.

На 30 юни в Арт салона на Радио Варна, но този път като съвместно събитие със Славянска литературна и артистична академия, бе представена книгата на Катя Зографова – „Бележити жени на/за България. От Кера Тамара до Петя Дубарова“ (2021). Великолепната литературна вечер бе изящно и обичливо водена от Елка Няголова, президент на Славянска академия. Поздравителни адреси поднесоха флотилен адмирал проф. д.в.н. Боян Медникаров – началник на ВВМУ „Н. Й. Вапцаров“, и Катя Вангелова – от името на Сдружението на писателите. Аналитичен обзор направи Ваня Колева.

На 7 юли в Дома на писателите отбелязахме една година от кончината на нашия искрено уважаван колега и приятел – дългогодишен главен редактор на в. КИЛ (2012 – 2018), а после председател (2018 – 2021) на Сдружението на писателите – Ангел Дюлгеров. Роден на 12 април 1958 г. във Варна, завършил „Българска филология“, с втора специалност „История“ във Великотърновския университет „Св. св. Кирил и Методий“ (1982). Специализирал „Съвременна българска литература“ в СУ „Св. Климент Охридски“ при проф. Никола Георгиев (1984–1986 и 1988–1989 г.). Литературен критик, общественик. Познат на варненци с широката си културно-просветна и литературнотворческа деятелност. Носител на литературни награди. Двукратен носител на Голямата награда „Варна“ – за изкуство и култура, в раздел „Литература“ (2012 и 2019 г.). Личност – многоцветна и ярка, с трайна диря в културата на Варна, в по-широк мащаб – и на България. Отиде си на 4 юли 2021 година… Специални гости на възпоминателната вечер бяха съпругата и синовете на Ангел Дюлгеров. Подготвено по идея на Дима Димитрова, която написа стихотворение за него (КИЛ, бр. 1–2, 2022), събитието бе открито от Катя Вангелова, която прочете изпратеното от проф. д.ф.н. Сава Василев затрогващо слово за Ангел. Прозвучаха съкровени думи и спомени от Ваня Колева, Турхан Расиев, Венцислав Бойчев, Радко Мурзов, Ваня Пенчева, Станка Бонева, от Снежана Атанасова.

На 9 юли бе открита изложбата, посветена на 50-годишнината на Детската школа по живопис, създадена и ръководена от художника Радко Мурзов. Води я актьорът Пламен Георгиев. Поздрав от името на Сдружението поднесоха Милена Белчева, Ваня Колева и Иван Кьосев.

Членове на Сдружението активно се включиха в Международния фестивал на поезията „Славянска прегръдка“, 9 – 11 юли, традиционно организиран от Славянска литературна и артистична академия и лично от Елка Няголова.

На 2 август в Радио Варна бе представена книгата с къси разкази на Красимир Симеонов. Словото бе на Ваня Колева, а сред гостите – Димитър Ефремов, Свилен Лапаков и други писатели от Сдружението.

На 4 август на сцена „Раковина“ в Морската градина, със съдействието на Община Варна, Сдружението на писателите представи свои текстове пред градската общественост. Вечерта откри и води председателят на Сдружението – Катя Вангелова. Връщане със столетие назад във времето и рефлексии към настоящето направи Ваня Колева с текста „Из Варна – с Иван Вазов“. Стихове и разкази четоха вдъхновените автори от Сдружението. Получи се задушевна и вълнуваща за варненци вечер.

23 май 2022 г., Арт салона на Радио Варна. Сдружението на писателите – Варна, представя своя юбилеен сборник „Творчески килватер“

ХРОНИКА

Награди

* *Валентин Димитров* – за разказа „Мухата и рационалните зърна“, е отличен с второ място в конкурса „За ползата от образованието“, март 2022 г.

* Първа награда – за миниатюри, има Валентин Димитров от XV национален конкурс за хумор и сатира – Община Кубрат, съвместно издание на БНР, Клуб на хумориста „Жарава“ и НЧ „Св. св. Кирил и Методий – 1891“.

* Втора награда – за разказа „Дават ни по CNN“, получи Валентин Димитров от Националния конкурс „Диря в морето“ – 2022 г., по повод Международния ден на моряка, 25 юни 2022 г., Варна.

* *Габриела Плочева* е номинирана за „Еврокон 2022“ в три категории: „Най-добро литературно произведение“ – за книгата ѝ „Принцът на мрака“; „Най-добро художествено произведение“ – за корицата на „Принцът на мрака“, художник Стоян Атанасов; „Най-добро представление“ – за трейлъра на „Принцът на мрака“ от Габриела Плочева, режисьор Данил Кираджиев.

* *Иван Кьосев* – за разказа си „*Аз (Пиндиков) и задгробният живот*“, получи Специалната награда в XVII издание на финализирания на 26 март 2022 г. Национален литературен хумористичен конкурс за проза и поезия „Очи към себе си“, който е посветен на Васил Стефанов – Слона, и организиран от Сдружение „ХуЛите“ и Галерия „Арт Маркони“ – Варна. Авторът включва разказа в новата си хумористична книга – „Доброжелател“ (под печат), София, Издателство „Огледало“, 2022.

* Иван Кьосев – навръх 75-ия си рожден ден – 25 юли 2022 г., за разказа си „*Да живей България!*“ бе отличен с Трета награда от XI национален литературен конкурс за разказ „Дядо Йоцо гледа“, с организатори: Община Мездра, Съюз на българските писатели (СБП), Туристически комплекс „Дядо Йоцо гледа“.

Авторски книги

* *Георги Бербенков* издаде поредната своя книга – „Смехотворни мисли“ (Варна: ИК „Джи Ен Би Тур“, 2022).

* *Дима Димитрова*, издаде книгите: „Когато плачеше сърцето. Стихове“ (в съавторство с Масис Хаджолян, 2021); „Кръвта на българите“ (февруари 2022); „Тиха изповед“ (март 2022); „По невидимия мост между небето и земята“ (април 2022); „Озарения. От мътилката на вековете“ (май 2022); „Още земна съм“ (май 2022) – дело на варненското издателство „График“.

* *Димитър Кандев* отпечата поетичната си книга „Откровения“ (Варна: „График“, 2022).

* *Женя Маринова-Стойкова* е с нова книга – „Шарен свят. Стихове, разкази и фрагменти“ (Варна: „СТЕНО“, 2022).

* *Иван Едрев* издаде „50 небесни послания“ (Варна: „Славена“, 2022).

* *Павлина Циганчева*, с по-

На с. 3

Интервю на **ПЛАМЕНА ДИМИТРОВА**

МАРК ХАЙДРИХ: НА ТВОРЕЦА НЕ МУ Е ДОСТАТЪЧНА САМО МУЗА – НЕОБХОДИМА Е И ДИСЦИПЛИНА, ЧРЕЗ КОЯТО ДА Ѝ ДАДЕ ТЛАСЪК

Марк Хайдрих е художник, писател, поет. Роден е през 1977 г. в немския град Саарбрюкен, където живее и работи. Завършил е Висшето училище по изобразителни изкуства „Саар“ – гр. Саарбрюкен, Германия. Има издадени две книги – „Тялото в планината“ (проза, 2007 г.) и „Облачен град“ (разкази, 2013), и подготвя трета. Член е на Сдружението на немските писатели – филиал Саарланд.

България посещава за първи път през 2009 г., когато участва в изложбения проект „Кросоувър“ в Археологическия музей – Варна. Със съвместната изложба „На гости при Ирена“ / Zu Besuch bei Irena, открита на 1 юни 2022 г. в галерия „Графит“ – Варна, Марк Хайдрих, Надин Кийзе и Ирена Димитрова представят свои фотографии, графики и дигитални колажи. А на 8 юни 2022 г., отново в галерия „Графит“, Марк Хайдрих представи рецитала Poetry Slam/ „Поетичен трясък“, съдържащ негови словесни творби, преведени на български език от Ирена Димитрова и с художествена редакция от Георги Венин, в изпълнение на варненския актьор Пламен Георгиев.

П: *Здравейте, Марк! За нас е удоволствие да ни бъдете гост, а за мен е чест да имам възможността да поговоря с Вас.*

М: **Здравейте!**

П: *Добре дошли отново в България! Харесва ли Ви у нас?*

М: **Чувствам се много добре, тъй като по време на престоя ми тук, освен че ще имам възможността да представя свои творби, но и ще имам време за почивка.**

П: *Това е страхотно! За първи път ли представяте свои творби в България?*

М: **Да, за първи път представям творби тук!**

П: *Спомняте ли си кога за първи път страстта към писането почука на вратата Ви?*

М: **Не си спомням за точния момент, в който за първи път се появи желанието да напиша нещо, но добре си спомням, че бях на шест години, когато започнах да пиша кратки стихотворения, с които да поздравя баба си за рождения ѝ ден.**

П: *Кое Ви вдъхновява най-силно – любовта, болката, тайните копнежи?*

М: **Всъщност се вдъхновявам от всичко по малко. Не толкова от въображаемия свят, колкото от своите приятели, ежедневието, живота.**

П: *Всеки творец плете произведенията си, преплитайки нишки от личния си живот. Доколко това се отнася за Вас?*

М: **По мои наблюдения, всеки автор твори по различен начин. Някои се вдъхновяват предимно от личния си опит, вътрешните си състояния, а други търсят инвенции от други места.**

П: *Как бихте описали музата с две думи? Ако питате мен – неконтролируемо желание.*

М: **Ако трябва да бъда искрен, невинаги имам вдъхновение да пиша. Според мен човек трябва да бъде дисциплиниран, но от друга страна, когато започне да твори, трябва да е отпуснат и да не мисли твърде много за крайния резултат.**

П: *Имате ли любими автори, за които смятате, че подклаждат творческия огън, който пламти у Вас?*

М: **Да! Пиер Мишо например е предпочитан от мен френски автор, от който съм черпил вдъхновение в определен етап от живота си**.

П: *Според мен няма по-красиво и опасно място от съзнанието на твореца. Като какво място бихте описали своето?*

М: **Съзнанието ми е като пространство, до което, за да достигна, отварям врата, зад която е тъмно, и не знам какво ме очаква.**

МАРК ХАЙДРИХ

МАЙКАТА

Майката диша тежко. Майката стене. Майката крещи. Появих се аз. Майката мълчи. Майката шепти. Майката говори. – Тихо, сега говори Майката! – казва Бащата. Майката шие. Майката плете. Майката изплита мънички дрехи за нейната кукла-негърче на Шилдкрьот. Майката спи. Майката сънува. Майката се събужда всяко утро, до спалнята, в която лежи бащата и хърка. Майката чисти. Майката бърше. Майката мие чинии. Майката глади. Майката пере. Майката прахосмучи. Никога не съм чувал майка ми да си подсвирква. Майката се усмихва. Майката се смее. Майката се полюшва в ритъма на танца. Днес тя се държи детински. Майката пуши. Майката пие. Майката се спъва и пада на пода, но е твърде горда, за да отиде на лекар. Майката гълчи. Майката се кара. Майката плаче. Ние я поставихме на мястото ѝ твърде рязко. Майката плеви. Майката коси. Майката полива. Никой от нас не може да гледа така цветя. Майката готви. Майката пече – сладкиш, хляб, бисквити, но това с хляба ѝ идва в повече, казва тя. Майката се ядосва. Майката се ядосва. Майката се ядосва. На всичко, на всекиго – политици, чужденци, внуци. Понякога не се понася. Понякога се срамувам от майка си. Моята майка е назадничава, скучна, фашизоидна, ограничена, необразована и накрая – просто смешна. И майката разнежва. Майката успокоява. Майката утешава. Само майка може така да ме утеши и успокои и разнежи. Все още. Майката. Майката. Майката.

Превод: Ирена Димитрова
Художествена редакция: Георги Венин

Милен Маринов – „Мълчание“

МИЛЕНА БЕЛЧЕВА

ПРИЗНАНИЕ

Какво си ти? И полъх, и порой!
И мека светлина, и драскотина
в сърцето на последния Герой,
без който цяла Вечност сякаш мина...
Душа, с лирично-трепетен воал,
покрила тази женственост сияйна.
И кичур сив, и глезен снежно бял,
мистерия и разгадана тайна.
Какво си ти – утеха или съд,
за всеки, пръснал кал към Небесата,
в които твойте сънища кръжат?
Какво си – и незрима, и позната,
уютен дом и цветен необят,
жадувана и дала до насита.
Която и да си на този свят,
бъди премъдра, нежна и честита!

СВИЛЕН ЛАПАКОВ

НА ВРЕМЕТО ВЪВ ПАЗВАТА

На времето във пазвата
заспа змия,
а нафората взе да плесенясва
и църквата догоре
се напълни с мрак.
Настръхнала и зла, Луната
надничаше през мрежата,
от паяка забравена в нощта.
Морето винаги прощава,
посипва раните със сол,
а после нежно ги облизва.

ЧУХ ШУМ ОТ АНГЕЛСКИ КРИЛА

Чух шум от ангелски крила
и сянката ми да отлита.
Остана ми венец от тръни
за спомен от нощта.
В олтар душата си превърнах –
да изповядам любовта си.
Простих..., прости ми...
В портрета от стената
заплакаха очите...

ХРОНИКА

От с. 2.

мощта на издателство „СТЕНО“, Варна, публикува три свои книги: „Поетични вдъхновения“ (2020), „Завещанието. Роман“ (2020), „Непредвидими ситуации. Разкази“ (2021).

* *Рени Станкова* – след англоезичното издание – отпечата и на български език „Сирма. Роман за легендарната войвода“ (2022).

* *Ценка Илиева* ни зарадва с „Ехото на добротата. Стихове“ (Варна: „СТЕНО“, 2022).

В списания и сборници

* Културизми на *Валентин Димитров* са включени в сборника „Матадор“, издание за публицистика, литература и изкуство на Съюза на независимите български писатели, брой 99, последен за 2021 г.

* Афоризми на Валентин Димитров са публикувани в Босна и Херцеговина – в „Концепция“, подлистник на сатиричния портал „Вие сте на първо място“, бр. 1, 2022 г. (подлистникът към основания от писателя сатирик Йово Николич портал излиза веднъж месечно).

* Текстове на Валентин Димитров в два жанра са публикувани в Алманаха на Московския клуб за афористика – март 2022 (Альманах Московского клуба афористики, № 21, 2022), сред 63 автори от 7 държави.

* Афоризми на Валентин Димитров под наслов „Пандорина кутија“ са отпечатани в сръбското списание „Разбибрига“, април 2022 г., сред 13 автори от 4 държави.

* Афоризми на Валентин Димитров в брой 186 от 1 юни 2022 г. на ETNA - първото (от 2001 г.) сръбско електронно списание за сатира. Главен редактор: Горан Радосавлевич, преводач: Александър Чотрич.

* В пилотния брой на новото електронно издание „Балканиум“ – за хумор, сатира, карикатура и обществен живот, на Международния славянски университет „Гаврило Романович Державин“, с главен редактор Васил Толевски, Република Северна Македония, са публикувани 13 афоризма на Валентин Димитров – сред 70 автори от 10 държави (четирима българи).

* Фейлетонът „Мутрата“ на Валентин Димитров е публикуван в електронното списание „Литературен свят“, брой 149, юни 2022 г., https://literaturensviat.com/?p=185229.

* „В оазиса на *Ванилин Гавраилов*: Време е за поезия.“ Избрани негови стихотворения са отпечатани във в. „Минаха години (Вестникът на зрелите хора)“, година XIII, бр. 17, 26 април 2022 г., с. 10.

* Интервю с *Ваня Колева* под наслов „Мъдростта на миналото и перспективата на днешното“, подготвено от Снежана Галче-

На с. 4

145 години от епичните боеве на Шипченския проход (от 21 до 23 август 1877 г.)

БОГОМИЛ ТОДОРОВ

ШИПКА

999
стъпала!
Толкова.
Не по гранит –
по мъртви тела
възлизам до твоята болка,
Българийо.

Очите ми парят...

Оставете ме,
точно сега не желая да слушам урок по история.
Оставете ме сам
край смълчаните вечни оръдия.
загледани в своя последен
и радостен
залп;
оставете ме тих
край гранита насечен и нервен,
потъмнял от барут и от спомени,
разразен от куршуми и викове,
най-верен, най-истински паметник
в памет на мъртвите.

... Ето писва куршум
от оная година край мене.
Ето, друг под нозете ми
пръсва парчета гранит –
ако трети ме перне отляво
и викна аз грозно,
и ехото рухне ранено в полето на розите –
това е история!

Такава история винаги мога да слушам...
(От думи, повярвайте, вече ми дойде до гуша!)
Вижте: сега ще политне убит опълченец
и кости по камъни остри самотно ще хруснат...
...И аз ще си тръгна с очи ослепени
от мраморно белия облак над Шипка –
тържествен бял залп –
за дедите –
и наши, и руски...

ДУМИ ЗА БОГОМИЛ ТОДОРОВ
(5.05.1930 – 30.09.1982)

Един малко известен, но изключително стойностен поет. Роден, живял и преди 40 години сложил край на живота си във Варна. В рамките на своите 52 години той извърви един път, който е белязан с много труд, както физически – на младини беше работник-стругар, така и духовен. Тайните на поетичното майсторство го предизвикваха, а времето беше заключено в един доста опростен и строг канон. Оттук може би произтичаше и драматизмът на неговата личност. Вдъхновението, което го издигаше високо, често се сменяше с униние и безпросветна безизходица. И тогава оставаше морето, градът, есенен и смълчан, лодките, рибарите, брегът, чайките... Родината. Той беше влюбен в природата, тази – типично варненската; тази, носеща дъх на риба, на есен, на предчувствия; тази – типично българската, зареждаща го с характерното за него богомилтодоровско вдъхновение.

Плод на това вдъхновение са трите приживе издадени сборника стихове – „Изповед“ (1961), „Мъжки пътища“ (1974) и „Вест за утре“ (1981). Посмъртно излезе сборник с избрани негови творби, носещ също заглавието „Изповед“ (1989).

Изключително скромен, не поради липса на самочувствие, а поради високите цели, които преследваше в поезията си, той остана чужд на литературната суетня, на натрапващата се показност. Изтъкана от изключително фини духовни нишки, личността му не успя да понесе фалша, изневярата, грубостта, фарисейщината в човешките взаимоотношения. Дали пък това, неговото, беше смърт, или просто финитe духовни нишки, от които беше изтъкан, не издържаха карнавалната шарения и битпазарската врява на битието? Така или иначе той ни остави едно поетично наследство, което ни въоръжава с неподправена духовност в днешния все повече обедняващ на духовност свят.

АВРАМ АВРАМОВ
(3.10.1945 – 19.05.2007)

Аврам Аврамов, 15 години от кончината на когото отбелязахме, е един от учредителите на Сдружението на писателите – Варна (1990), и създател на името на вестника – КИЛ („Култура, Изкуство, Литература“). Благополучна е идеята му за избора на понятието „кил“, което да се чете като абревиатура.

АНОТАЦИЯ

Не съм сфинкс или безмилостен вожд.
Аз просто не мога докрай да изпивам
съня. И нощем да точа нож.
Не с всяко ехо се сливам
и не всякога скърцам със зъби.
Пулса си мога наум да броя.
Мога да възпитавам диви (отровни) гъби.
Мога и на един крак да стоя,
докато слънцето лениво пълзи.
Разповивам всяка дума и звук.
Облагородявам крокодилски сълзи
и спя върху високосен юмрук.
Често пъти си казвам, че няма
да се съмнявам в Космоса вече.
Че мечтата може да не е голяма,
но трябва да се озърта вечер.
Обвиняват ме често във егоизъм.
Че съм бил прекалено възвишен.
Не съм спал с ореола героизъм,
но знам, че славата е излишен
и ненужен рицарски жезъл.
По-добре да си умра смъртен –
с риск да ме нарекат хеви метъл, –
отколкото мъртвите да ме признаят за
сбъркан…

САВА ВАСИЛЕВ

ЕДНА ГОДИНА БЕЗ АНГЕЛ ДЮЛГЕРОВ

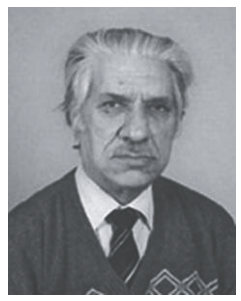
Една година без Ангел Дюлгеров (12.04.1958 – 4.07. 2021) е като много дълго пътуване без скъп колега и приятел. Ангел бе от малкото литературоведи с усет и отворено сърце към съвременната литература – към поетите, писателите и професионалните изследователи на българската словесност, с които общуваше лично или чрез книгите им. Бе един от малкото, които се раздават за другия. Написаното от него е част от литературното картографиране на България от края на XX и началото на XXI век. Бе човек, който прелива от идеи, надежди и желания. Правеше планове за книги и истински приятелства. Но, освен всичко друго, бе и по своему самотен – невинаги разбран и оценен. А понякога – подценяван.

През последните години нашето приятелство премина през редица етапи, някои от които – мълчаливи, други – може би странни. Но мисълта, че има с кого да споделиш и на кого да се довериш за каквото и да било, преди всичко професионално, създаваше особено чувство на спокойствие и сигурност.

Варна загуби много ярка личност и преди всичко човек, който более за съдбата на литературата в града, за нейните автори, за последната оцеляла творческа база. И преди всичко – за дълго списвания и обгрижван вестник КИЛ. Радвам се, че успяхме заедно да осъществим няколко много важни проекта – конкурса за разказ на името на Атанас Липчев, сборник за същия писател, двете издания на семинара, посветени на културната политика на специализираните издания за литература и култура в страната, в това число и на електронните медии и издания. И редица други идеи.

Днес е важно Ангел да продължи да бъде част от нас, да живее в сърцата ни. А паметта за него да се материализира в думи, защо не и в специално посветени издания. И най-важното – да се продължи делото му, да се реализират поне част от идеите и бъдещите планове, с които живееше до последните си дни.

ПАНЧО НЕДЕВ
(24.08.1937 – 6.02.2020)

85 години от рождението на Панчо Недев, един от учредителите на Сдружението на писателите – Варна, отбелязахме тази година. Автор на 38 книги, той до самия си край бе сред най-дейните членове на писателската организация.

ВИДЕНИЕ

С усмивка светла под мустак
от този свят ще си отида.
С усмивка ще си спомням пак,
Живот, за тебе – бисер в мида.

Блести, Живот, на този свят!
Какво ме чака, вече зная:
отсреща – вечен студ и мрак
и звездна тишина в безкрая.

Усмивката ми през сълзи
на тоз обичан свят остава,
а мойта лодка без мечти
и страсти скоро ще отплава.
2019 г.

ХРОНИКА

От с. 3

ва, бе публикувано във вестник „България СЕГА“ – Bulgaria SEGA, страница „Литература“, Чикаго, САЩ (https://www.bulgariasega.com/featured/143403.html), на 12 февруари 2022 г.

* *Диана Софрониева* бе представена от The Book Club – Sofia, в рубриката „Литература в четвъртък вечер“, еп. 35, 18 март 2022 г. Записът може да се слуша в YouTube.Bg (https://www.youtube.com/watch?v=vgFnS5-IUtw).

* *Иван Кьосев* – със свои две страници в Антологията на български и чуждестранни писатели, родени през 1947 година – „Есенни съцветия“. Съставител: Нико Стоянов. Издателство „Родно слово“, София 2021 г.

* Иван Кьосев и творчеството му са представени под наслова „С перо и четка“ във вестник „Словото днес“ (Седмично издание на Съюза на българските писатели, основан през 1913 г.), год. XIX, бр. 11 (1060), 24 март 2022 г. Пълноцветни негови картини са показани на с. 1 и 16, а на с. 16 се четат поетичните откровения: „Късна възраст“, „Двама през май“, „Вместо въведение“, „Розата“, от книгата му „Късни стихове“ (Варна: „Славена“, 2021).

* Иван Кьосев – с публикации във вестник „Словото днес“, брой 23, юли 2022 г.

* „Мултижанрово събитие на юбиляря Иван Кьосев“ – текст на Анжела Димчева във вестник „Труд“, 4.07.2022 г., за премиерата на „Късни стихове“ и изложба от близо 50 писателски портрета, представени в Българския културен център – София.

* Афоризми на *Планимир Петров* са отпечатани в сборника „Законите на Мърфи“, том 13, 2022, с. 197–206.

* Разказът на Планимир Петров „Вина без давност“ е публикуван в „Картини с думи и багри. Списание за литература и визуални изкуства“, бр. 1, 2022 г., с. 71, а разказът му „Просекинята“ е публикуван в бр. 2, 2022 на същото списание.

* Разказът на Планимир Петров „На път към Средна Азия“ излезе в списание „Матадор“, бр. 99, 2022, с. 57–59.

* Разказът на Планимир Петров „За селските юници и бичета“ е включен в сборника „Нарисувай ми любов и вино – 2022“, с. 109–112, на издателство „Лунна светлина – 13“.

* Разказите на Планимир Петров – „За матриархата“ и

На с. 5

МЛАДЕЖКА ЛИРА

ПЛАМЕНА ДИМИТРОВА

ЗА ЖИВОТА И ИЗКУСТВОТО

От с. 1.

Всеки творец иска да бъде чут, всяко изкуство заслужава своята първа глътка въздух.

Но сякаш всички сцени са заети, парите винаги са при големите неща, да хранят малките сърца, „да не се прахосват по изкуство“.

А богатите души, с голямото изкуство, с малката публика – в старите сгради, със скромния бюджет, с огромното желание, с безкрайната любов – за тях вечно не остава.

В една стара къща, студена и в най-топлия майски ден, се събират често шепа хора, за да си подарят време за литература. За да споделят, за да бъдат чути, за да бъдат оценени, да покажат онази част от себе си, която не всеки би разбрал. Днес те споделиха своя въздух и с мен, и аз вдишвах колкото дълбоко можех.

Иска ми се да имаха повече, иска ми се да им дам, иска ми се да им даваме.

Не искам да я споменавам, аз не я разбирам и никога не говоря за нея. Тя е негостоприемен домакин и на границите си посреща с ножици, за да ти отреже крилата. Тя е причината за немотията, за срутените сцени, за неизживените мечти, за смачканото желание, за студената стара къща. Тя е сляпа и забравя, преди да е запомнила. Тя е държавата, която ходи в краката ни и ни спъва.

Тя няма пари да напечата вестник, няма ръце да построи подслон на изкуството. Но То има нас, има вестник КИЛ и Сдружението на писателите – Варна.

Изкуството има надежда, литературата ще ражда още деца, те ще са отгледани от прекрасни родители.

НЕЛИ ЧЕРВЕНКОВА

Нели Николаева Червенкова е студентка първи курс, специалност „Международни икономически отношения“, Икономически университет – Варна.

ДАЛИ ЩАСТИЕТО Е В СВОБОДАТА И ПОКОЯ?

(Философско есе)

За щастието може да се говори много, защото, колкото са хората по света, толкова са и представите за него. То е индивидуална и променлива величина. Целта, към която всеки човек се стреми, и точно тази благодетел е обединяващата ни, независимо в какво го откриваме. Пейо Яворов казва: „Да бъдеш щастлив, е един талант, който се развива чрез упражнение.“ От думите му става ясно, че ако не търсим щастието си сами и навсякъде, то няма как да дойде при нас.

Всяка сутрин, в която се събудим с чувство на щастие, е постижение, независимо от какво е предизвикано – дали от безкрайната свобода, или от гласа на покоя. Мислим си, че когато достигнем до определена цел, подтикната от амбиция, тогава ще бъдем удовлетворени. В противоречие с това обаче се оказва, че сякаш никога няма да бъдем напълно доволни от това, което сме постигнали, колкото и престижно да е то. Човешката натура е ненаситна и винаги се стреми към повече. Въпросът е дали по пътя към този стремеж личността ще намери щастието. От друга страна, когато човек не прави нищо съществено и одухотворяващо го, не би могъл да открие благоденствието…

Сенека е обобщил в едно изречение: „Спокойният и смел човек сам си създава щастието.“

Щастието е висша ценност, към която се стремим цял живот. От нас зависи дали ще я достигнем, или ще се приближаваме безкрайно близо до нея, но без да я докоснем. Но щастието е и състояние на душата, което, ако пожелаем, е напълно възможно да контролираме. Не е задължително непременно да постигнем велики неща или да сме известни по целия свят, за да бъдем щастливи. Необходимо и достатъчно е да оценяваме постиженията си, независимо колко големи са те; също така – и хората, които обичаме. Всеки от нас изпитва чувството на вълшебство в душата си, когато е сред любимите си хора или се занимава с точно това, което най-много обича. В такива моменти съзнанието на човек е обгърнато от топлина, обич, удовлетвореност, и затова той едновременно има усещането за свобода и покой.

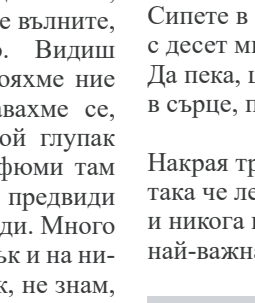

Истина е, че щастието се достига в простотата на живота. То олицетворява всички онези неща, които не биха могли да се купят с пари или да се постигнат с болезнени амбиции. Щастието се случва само тогава, когато се доближим до него без страх и се чувстваме обгърнати от свобода и покой, които самите ние трябва да си създадем. Затова е добре да умеем да се радваме на всеки успех и пълноценно да изживяваме всеки миг, прекаран в щастие.

Ако е нужно да разгледаме свободата, покоя и щастието като отделни понятия, то ще ги определим като едни от ценностите в живота, към които всеки се стреми, независимо какво означават те за него. В повечето случаи, когато човек е постигнал една от тези три благодетели, достига и до останалите две, защото са взаимносвързани. От друга страна, всеки от нас би искал да има в живота си човек, който е свободолюбив, спокоен и щастлив, защото чрез него и ние самите се презареждаме с енергия и желаем да бъдем такива.

В обобщение, щастието е нещо толкова просто, но и съвършено трудно за постигане. Истината е, че всичко е в ума и състоянието на душите ни. Ако не се доближим до щастието сами, не е възможно да го постигнем. Не изпитваме ли свобода и покой, невъзможно е да живеем щастливо. А не живеем ли щастливо – живеем ли изобщо, или просто съществуваме, безшумно до сетния си час?

ПРЕСИЯН ТЕРЗИЕВ

Пресиян Радев Терзиев е студент втори курс, специалност „Информатика и компютърни науки“, Икономически университет – Варна.

СТЯГАЙ СИ...

Стягай си багажа, че приготвяме се за море. Слънцето е ярко и навънка е горещо, тръгваме към плажа, но ни трябва още нещо. В чантичката малка доста бързо се събраха банските костюми, плажният чадър, плажните хавлии и скъпарските парфюми. Всичко туй, изглежда, че ни стига. Хайде бързо, че морето ни намига!

Раз, два, три – и хоп! Неусетно взеха ни на автостоп! Бъбрихме си малко, веселихме се в колата! Гледай ти, пристигнахме в гората!

– Чакай малко, този сякаш се шегува?

– Двайсет метра вдясно и ще може да се плува!

Е, добре! Слязохме надолу всички дружно, осъзнахме – нищо друго не е нужно. Пред нас откри се бистро синьото богатство чисто, галено от топлите лъчи златисти.

Шляпнахме се всички мигновено – там, на парещия пясък, възхитено и заслушахме вълните, действащи приспивно. Видиш ли обаче, жалко, не стояхме ние там за малко. Излежавахме се, изгоряхме страшно! Кой глупак предложи някакви парфюми там да сложи? А изобщо не предвиди той защитен крем да види. Много гадно беше, честно, а пък и на никого не беше лесно. Как, не знам, но някак си успях да се надигна и за всичко, дето ни се случи, просто исках да изригна!

– Я, шофьорът тръгнал, докато сме спали!

Спали-недоспали и изобщо не разбрали! Само ни оставил и отпрашил. Искрено се бях уплашил. Да, ужасно беше, знам. Но поне ще ни е ясно вече, че екскурзии такива се планират отдалече, да не тръгваме без подготовка и необходимата екипировка.

Нищо. Какво ли може да се прави? Трябва да се върнем живи, здрави. Слънцето вече се спускаше бавно и ние крачихме по пътя наобратно. Стигнахме гората, продължихме да вървим, напираше нощта и съскаха листата. Малко, по малко, достигнахме шосето. Вртяхме се, чакахме със всичко взето. След минути двайсет-трийсет пътя освети широко някакво камионче сиво. Бяхме се опържили жестоко, ала мигновено блеснахме щастливо! Щяхме да напуснем туй местенце диво. Чудно беше, че видя ни, та поспря. Веселихме се в колата – не, ами стояхме изгорели.

– То, добре поне, че са ни взели.

И се върнахме, нали, накрая у дома си, и се пльоснахме спокойни. Изтощени, ама пък доволни. Та – не тръгвайте към плажа просто ей-така. Внимателно и отговорно, и с багажа подръка.

СВЕТЛИН ТРЕНДАФИЛОВ

Един от най-младите членове на Сдружението на писателите – Варна, който чества 30-годишнината си.

ЗАХАРОСАНИ ЦЕЛУВКИ

Първо, за да станат вкусни,
вълнение смесете със загадки,
чифт налудничави устни,
жадуващи усмивки сладки.

После добавете радост,
безкрайност – половин черпак,
щипка разцъфтяла младост
и разбийте крем на сняг.

Сложете и сто грама жажда,
спомени от нежни случки –
захарно, да се услажда
(и леко – да не станат бучки!).

Нежна доза светлина
и сънища като пълнеж
за лепкава сърцевина
от мека нежност и копнеж.

Чаена чаша въздишки,
звезда от небето бездънно,
облачни светещи нишки –
комети от тяло безсънно…

Сипете в широка душа
с десет милилитра лято.
Да пека, ще се изкуша,
в сърце, предварително загрято.

Накрая трепет се добавя,
така че леко да горчи,
и никога не ще забравя
най-важната съставка… ти.

ХРОНИКА

От с. 4

„За кметските кърлежи“, са публикувани в алманаха „Хумор и сатира – 2022“, издание на „Буквите“.

* Разказът на Планимир Петров „Бай Кольо Петела“ е публикуван в списание „Кула“, бр. 1, 2022, с. 52, както и в сборника „Много се смей, дълго живей“ – бр. 3, 2022, на „Лунна светлина – 13“, заедно с поощрителна награда – грамота.

* Разказите на Планимир Петров „За родолюбието“ и „Магнетизмът на родното гнездо“ излязоха в списанието „Роден глас“, бр. 1, 2022, Чехия.

* Разказ на Планимир Петров в Алманаха „Под лъчите на слънцето – 9“, с. 303–306. „Конфедерацията на българските писатели“.

* Разказ на Планимир Петров в алманах „Космически искри – 2022“, с. 202-208. Издание на Съюз „Духовно възраждане – България“ и Международен електронен вестник „Сияние“.

СТАНКА БОНЕВА

ПИСАТЕЛСКИТЕ ПРИСТРАСТИЯ НА МАРКО ИЛИЕВ

Творчеството на д-р Марко Илиев, пръв главен редактор на вестник КИЛ, изразява многопосочните му културни интереси, както и теоретико-практическото му новаторство (създава естетическа концепция, приложена в собствените литературни произведения). Той е автор на многобройни публикации (художествени, публицистични, критически) и на няколко книги. Един кратък обзор на неговите издания показва задълбоченото му отношение към културата, изкуството и литературата, рефлектиращо в личното му творчество.

„Театрални и филмови пристрастия“ (Варна: „Славена“, 2000). В кратки статии, базирани на конкретни театрални постановки и филмови прожекции, д-р Марко Илиев представя своята естетическа позиция относно част от визуалните изкуства от синкретичен тип, анализира режисьорските гледища в съпоставка с текстовите първоизточници, отбелязва актьорските превъплъщения, времевите и концептуалните препратки, някои сценографски решения, цялостното внушение, предпоставянето спрямо резултата в критичен план. Говори за достойнствата, но и за разноречията. Прави впечатление използването на любопитната фраза „сполучливо разминаване с намеренията“ в едно от заглавията на коментарите му. Книгата е пропита със силно зрителско пристрастие към театъра и киното, четивна е. Примерите в нея са от моноспектакъла на варненския актьор Михаил Мутафов „Последната лента“ (Самуел Бекет, под режисурата на Станчо Станчев); от постановките „Черна дупка“ (Горан Стефановски, реж. Стоян Камбарев), „Вишнева градина“ (А. П. Чехов, реж. Асен Гаджаловски), „Играем Пинтър“ (по пиеси на Харолд Пинтър, реж. Красимир Спасов), „Комедия на суетата“ (Елиас Канети, реж. Любомир Дековски), „Майката / Васа Железнова, 1910“ (Максим Горки, реж. Стоян Камбарев), „Илирия“ (по Шекспир, реж. Галин Стоев), „Слугините“ (Жан Жоне, реж. Явор Гърдев); от филмите „Спомен за близначката“ (реж. Любомир Шарланджиев) и „Памет“ (реж. Дочо Боджаков). Срещаме любопитно мнение за театралния режисьор Лилия Абаджиева. В съдържанието има и две публицистични статии – едната по повод проведени театрални пресконференции, а в другата са представени отделни впечатления от Международния театрален фестивал „Варненско лято’98“. Приятна изненада е материалът „Магия от всичко и нищо“ – за моменти от дейността на знаменития детски куклен състав „Щурче“, създаден и ръководен от братя Райкови. Подборът на афишираните заглавия е своеобразно фрагментиране на цялостната картина на посочените изкуства в навечерието на Милениума, за да предизвика вглеждане отблизо в процесите им.

Книгата **„Отново театрални и филмови пристрастия“** (Варна: „Онгъл“, 2012) не е съвсем продължение, а компилация от няколко стари (публикувани в предишната книга) и нови текстове. Съдържанието на изданието е доста по-калейдоскопично. Освен критико-философски разсъждения върху театрални постановки и филми, това издание съдържа един художествен текст на Марко Илиев (сценарий за филм-спектакъл – „Празните стаи“), няколко статии с теоретична насоченост („Комуникативни и съавторски функции на медиите в синтетичното изкуство“, „Деперсонализираните лица на актьорите, употребени като знаци“, „Физиономичната деструкция на някои театри с гастролиращи творци“, „Вторичното поливариантно концептуиране на драматургични и недраматургични архитекстове“, „Каноничен и постканоничен [интетичен] театър“), възпоменателна бележка за кинокритичката Елена Василева и др. Новите постановъчни впечатления, публикувани в изданието, са от „Черното руно“, авторски спектакъл на режисьорите Маргарита Младенова и Иван Добчев, „Боряна“ (Йордан Йовков, реж. Десислава Боева), „Ричард III“ (реж. Пламен Марков) и от два спектакъла по Радичкови текстове: „Лазарица“ (реж. Крикор Азарян), „Части от цялото“ (реж. Стилиян Петров). В уводната част на тази книга, както и в предишната, авторът отново засяга проблема за естетическия плурализъм и позицията на твореца.

Художественото творчество на д-р Марко Илиев е събрано в долупосочените издания:

„Концентрати“ (Варна: „Славена“, 2003). Сборникът съдържа 18 текста – разкази и новели, а във въвеждащата част е представена Марко-Илиевата художествена система, наречена INTERANULISM. Основната теза е съпътствана от митологичния си израз и застъпена във времеви, езикови, стилови и персонажни характеристики. Нея, както и естетическия манифест на твореца, редовните читатели на вестник КИЛ познават от публикации на страниците му, вкл. и от тазгодишния брой 1-2. Следва програмната творба „Самоагресия“. Останалата проза в изданието е написана в духа на изявената теоретична постановка.

„**Утринно здрачаване**“, стихотворения (Варна: „Славена“, 2004). Книгата съдържа творби, писани предимно в далечните 1961 – 1962 години. Текстовете са обособени в четири дяла: „Отнети цветове“, „Посвещения“, „Последни стихове“ и „Събудени импулси“. Любопитно е да се види лирическата страна на критика. Прояснява се, че още преди изграждането на собствения художествен метод – интеранулизма, творецът инстинктивно е влагал неговите постулати в ранния си изобразителен изказ. В послеслова (с. 65) той дава обяснение на своята посока, представяйки корените ѝ в биографията си: „*Много е вероятно тази моя книга да породи въпросителни, някои от които за читателя да увиснат във въздуха. Затова ми се струва, че е необходимо да споделя с този, който е разтворил и прочел „Утринно здрачаване“, своята житейска и творческа съдба във възможно най-кратък обем.*“

„Последните. Неовековен роман“ (Варна: „Славена“, 2008). Авторът е посветил произведението си на своите покойни родители. Прави впечатление изключително прецизното вглеждане в образите и събитията – с такава осезаемост, сякаш романовият говорител е съблякъл кожата си и я е предоставил на читателя да я „поразходи“. Любопитно, една от дванайсетте глави е номинирана „Да се отстраниш от себе си?“. Изразителността и сполучливата композиция на романа са посочени в едно писмо на Жана Николова Гълъбова, д-р хонорис кауза на БАН: „*И всичко се прожектира със завидна ловкост в ритъма на Хераклитовата формула „всичко тече“ („панта рей“) от перото Ви, сякаш по някакъв вътрешен макет*.“

В съавторство с Веселина Цанкова, Марко Илиев издаде през 2011 г. сборника **„Летопис на извисената духовност: 20 години Сдружение на писателите – Варна“** (Варна: изд. МС). В книгата е представена историята на Сдружението за посочения период в контекста на обществено-културните процеси, илюстрирана с богат архивен снимков материал.

Като оценка за деятелността си и по повод Милениума, в края на 1998 г. и началото на 1999 г., в продължение на няколко месеца, Марко Илиев получава четири номинации от Международния биографичен център в Кеймбридж, Великобритания, в категориите „Изтъкнати личности на XX век“, „Международен човек на годината“, „За постижение на XX век“ и „2000 забележителни интелектуалци на XX век“.

През целия си активен живот Марко Илиев работи за съхраняване на литературната памет на град Варна. Макар че през март 2022-ра навърши 85 години, той продължава да е все така ангажиран с културните проблеми на варненската общественост и Сдружението на писателите – Варна, да подкрепя младите автори и да бъде образец за следващите творчески поколения.

С ПО НЯКОЛКО ДУМИ ЗА МАРКО ИЛИЕВ

Иван Коларов, поет: Хайку за д-р Марко Илиев:
Поет и учен
самобитен белетрист
жрец на словото!

Константин Павлов, поет: „Марко Илиев е човек, който всичко, до което се докосне, го превръща в изкуство.“

Емил Иванов, поет: „Това, което най-много ме възхищава в творчеството на Марко Илиев, е висшият пилотаж в поезията му, в белетристиката му, в театралните му етюди; блясъкът на артистичното му слово.“

Никола Радев, писател: „Д-р Марко Илиев е един изключителен ерудит и естет, висока проба професионалист!“

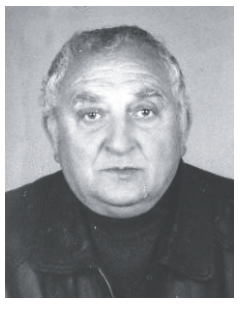
Проф. Жана Н. Гълъбова, д-р хонорис кауза на БАН: „Марко Илиев е творец с изобретателно въображение, илюзионист, еквилибрист, ваятел на словото, който притежава способността със завидна лекота да преминава от една ребусна орнаменталност към друга, да се шегува в играта с поезията, да се издига над събитията и да разиграва спектакли, за да се откъсва от абсурдите на едно битие, равно на Апокалипсис.“

Д-р Георги Стаматов, литературовед: „На мен лично синтаксисът (в широкото значение на тази дума) в сборника „Концентрати“ (2003) на Марко Илиев ми навява асоциации с познатите от физическите опити свойства на призмата. Призмата пречупва бялата светлина и я разлага на целия спектър, така както авторът разлага единното съзнание и демонстрира на екрана на своята книга различните цветове на своя душевен спектър. Но има и друго – пак същата тази призма, обърната по друг начин, улавя многообразието от цветове и ги излъчва като „обикновена“ бяла светлина. Ето такава постоянна игра наблюдаваме в сборника „Концентрати“. Съзнанието на творческия субект – това е призмата; играта на разчленение и синтез е честа, повтаряща се неколкократно, дори в рамките на едно изречение.“

ВАНЯ КОЛЕВА

ХРИСТО ВЕНЧАНЛИЕВ И КНИГАТА МУ ЗА ЙОРДАН ЙОВКОВ

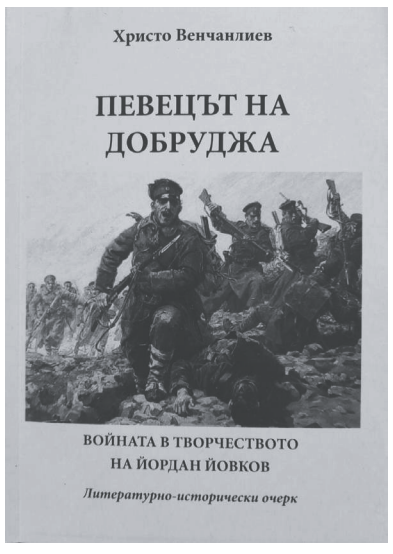
Своето 80-летие отпразнува Христо Георгиев Георгиев (Венчанлиев), роден на 21 август 1942 г. в гр. Варна. Завършил специалностите „Българска филология“ и „История“ във ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“, той е преподавател по български език и литература, културномасовик, писател. Публикува във вестници и списания, сътрудничи на Радио Варна. За кратко списва вестник „Корабостроител“, на който е и редактор. Понастоящем пенсионер, живее в село Венчан, община Провадия.

Автор е на книгите „Венчанско лале“, „Полет над Провадия“, както и на литературно-историческия очерк „Певецът на Добруджа. Войната в творчеството на Йордан Йовков“ (Варна: изд. „Онгъл“, 2021).

Най-новата книга е резултат от двете линии в образователната подготвеност на автора – изследователски дирения в областта на литературно-художественото творчество посредством и на база историческите събития и проблематика. Посветена е на два юбилея, чествани през 2020 г. – 80 години от подписването на Крайовския мирен договор за връщане на Южна Добруджа на България и 140 години от рождението на Йордан Йовков.

Христо Венчанлиев изследва рефлексиите на Балканската, Междусъюзническата и Първата световна война в творчеството на писателя. „Писателят разбира – пише Венчанлиев, – че духовното

страдание крие неизчерпаеми сили, способни не само да се съпротивляват, но и да надмогват смъртта чрез мечтата и човешкия идеал“ (с. 9). И още нещо посочва той – че във военните разкази на Йовков „няма преднамерена жестокост“ (с. 29), както и че с жизнения си усет творецът хуманист „разграничава справедливото от несправедливото“ (с. 30). Специфични черти от народопсихологията, от „трайното и вечното в историческия живот на нацията“ (с. 40), оцеляло и носено от българите през десетилетията, разкрива авторът. И тълкува разбирането на Йовков за „подвига като душевна издръжливост на живи хора пред лицето на смъртта“ (с. 43).

В книгата Христо Венчанлиев представя документи, свързани с изследваната епоха. Например Крайовския договор от 7 септември 1940 г. (с. 67 – 72). В отделни глави осмисля наличните факти и известия за събитията, деятелността на Цар Борис III – Обединител. Обособява типологични художествени текстове – превърнатата в песен поетична творба „Добруджански край“ – като автентичен вариант (с. 89) и в обработка от Христо Венчанлиев (с. 90), както и знакови разкази от Йордан Йовков – „Българка“, „Белият ескадрон“ и „Балкан“. Книгата завършва с хронология на публикациите и подробна библиография. Така документалност и тълкувания се взаимодопълват и доизясняват, обговарят. В един общ поток се разгръщат историческата фактология, художественото слово и изследователските оценки. Този комбинаторен подход прави книгата интересна, четивна, любопитна. А авторът се саморазкрива като поет, литературен критик и историк.

По повод юбилея му желаем здраве и добри дни, интересни изследователски провокации и оригинални решения, нови стихотворения!

ИВАН КЬОСЕВ

РОЖДЕН ДЕН
(Поздрав към себе си)

На този ден – едва сега съзнавам
(изминали са толкова лета),
дошъл съм тук да обитавам
със мисия една, ала каква?

Дали градинката си да копая,
тъй както препоръчваше Волтер?
Или във хаоса да се мотая
и да подреждам земния килер?

А може, Боже, тук да си ме пратил
да съм полезен някому в света
и на изпаднал във беда приятел,
водица, хлебец и чорба да занеса?

И още – да рисувам на земята
природните ѝ красоти,
да вдишвам аромата на цветята
и упоен, духът ми да лети!

И някой ден внезапно да те срещна
и да се влюбя в твоите очи,
омаяна, от хубост заслепена,
душата ми смутено да мълчи...

Защо съм тука, Господи, не зная,
но моля те, доброто в мене остави!
В какво се състои – едва ли ще узная,
ала от собствената ми греховност
ме пази!

25 юни 2021 г., 6 часа сутринта

МОМЧЕТО

Едно момче растеше край морето –
романтичен беше неговият свят,
мечтите като птици литваха в небето,
тъй както само бляновете могат
да летят.

По-късно в юноша превърна се детето,
морето беше си море,
но да мечтае не преставаше момчето –
фантазията му не искаше да спре.

Сънуваше как ветрила разперил,
ще тръгне корабът му бял на път
и късмета си момчето ще намери
в един далечен и чудесен кът.

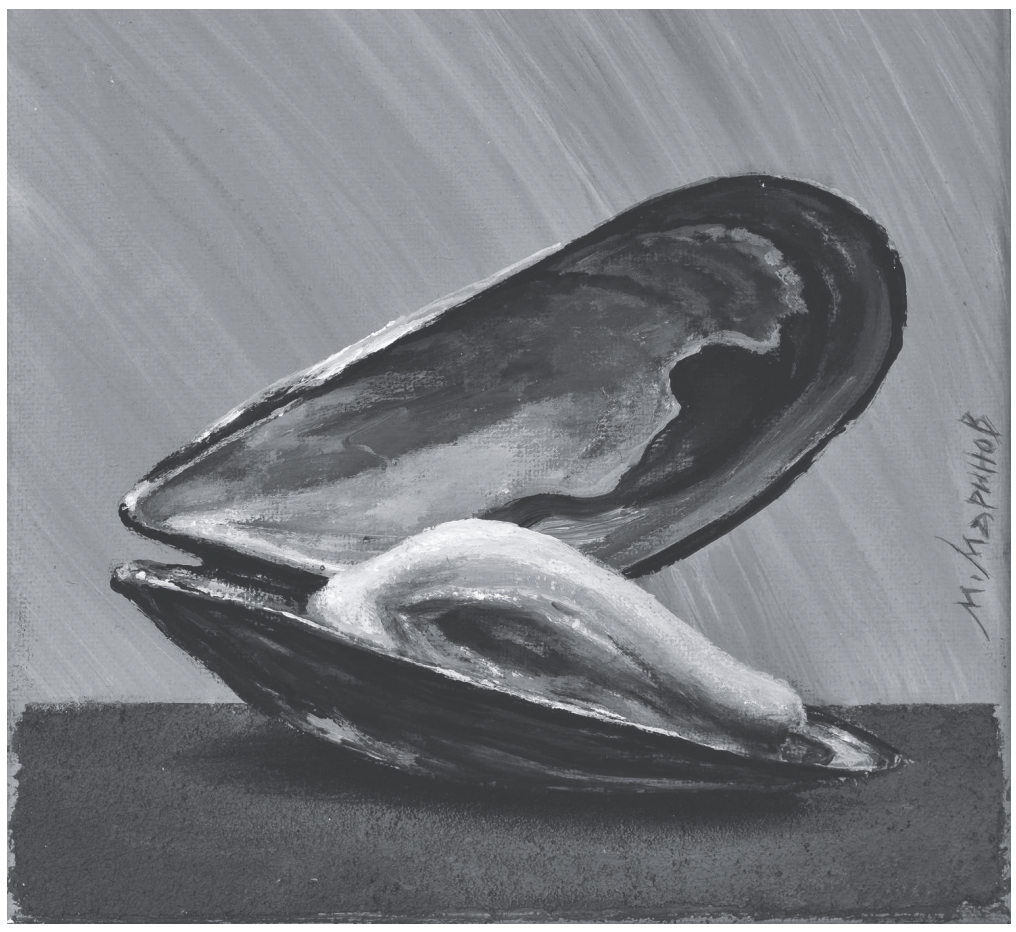
Ала годините – и те летяха,
потъваха във някаква мъгла.
Когато си далеч от свойта стряха,
мечтите се топят една подир една...

И корабът достига пристана, където
в един отчаян, тъжен час,
разбираш: остаряло е момчето –
онова момче, което съм самият аз...

НА 75 ГОДИНИ

*Двама наши колеги отбелязаха своята 75-годишнина: **Иван Кьосев** – поет, сатирик, преводач, художник (25 юни 1947), и **Димитър Ефремов** – поет, преводач, пътешественик (30 юли 1947).*

Поздравяваме ги и сърдечно им желаем здраве, творческо и житейско дълголетие, успехи и нови награди!

Милен Маринов – „Очакване“

ДИМИТЪР ЕФРЕМОВ

ЧАРОВНАТА ПЛИТКА ЛАГУНА

Прочувствена пролетна утрин.
Сияе небесната вис.
И рифът коралов разсънен
в светлинно-спектралния унес
във приказни форми цъфти.

Унася духа красотата –
всевишен, безкористен дар.
Природата пред сетивата
разкрива си дивния чар.

На плажа с бял пясък, уютен –
пет палми. Тих полъх на бриз.
Ухажва гальовното слънце
в чаровната плитка лагуна
лазурните бистри води
и рифът коралов разсънен
в светлинно-спектралния унес
във приказни форми цъфти.

Унася духа красотата –
всевишен, безкористен дар.
Природата пред сетивата
разкрива си дивния чар.

СЕВЕРНИ СТРОФИ

Бушуват исполинските вълни.
Повдигнати от ветрове свирепи,
ломят се с грохот в твърдия гранит
и ваят на Канада брегове.

Из дебрите на снежните гори
отекват вълчи вой и рев на мечка,
и писък див в небето на орли.
И ти смразяват ритъма сърдечен.

Но грейнали, ухаещи цветя
разнежват тази северна суровост
и нежно запленяват мисълта.
И твоят дух – откликнал очарован,

в изкуство иска да превъплъти,
което виждаш, чуваш, чувстваш ти!

НОКТЮРНО

Несетно се спуска планинската нощ.
Лишавано слънцето малко по малко
от всичките багри на залеза тих,
сред сенките на хоризонта изчезва.

Доскоро окъпвани в дневни зари,
дървета, каньони, планински вериги
потъват полека-полека в сумрак,
приемайки формите на силуети.

В нощта, осветена от лунния зрак,
на звездния рой от зарята ефирна,
излъчва картината приказен чар
и с ласка вълшебна разнежва човека.

Природа омайна, безкраен резерв
на висша хармония и вдъхновение!

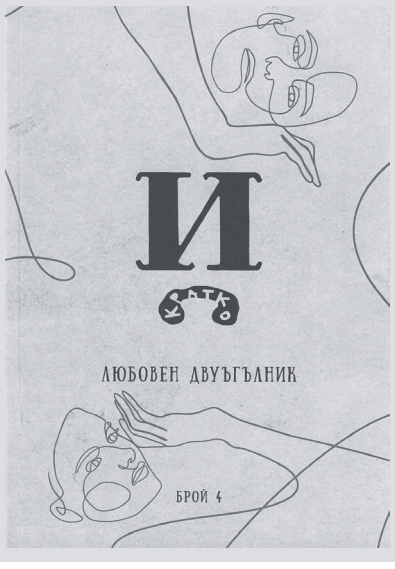
ЕЛЕНА ВЛАДОВА
Създател на „Градското списание“.

ПРЕДСТАВЯНЕ НА СПИСАНИЕ „Й“ ВЪВ ВАРНА

Във Варна се издава ново печатно издание. Посветено е на кратките разкази и се нарича „Й“ (И кратко). На 7 юли 2022 г. бе представен неговият четвърти брой.

Списанието е плод на една идея на ,Диана Софрониева, д-р на философските науки (завършила във Великобритания, но завърнала се тук), която е негов създател. С ентусиазъм се включват и други хора, които допринасят за визията на изданието, а отпечатването на брой 4 също е благодарение на подкрепата на самата печатница.

Стимул за самата нея – да реализира идеята си и да не се откаже, е било името на списанието,

което е измислила. „Почувствах се длъжна да го направя“, каза Диана Софрониева на представянето. Най-смелата ѝ мечта е то да се продава по будките на всички гари в страната, защото самата тя много обича да пътува с влак и да чете във влака.

Първи брой датира от юни 2021 г. Настоящият брой 4 е втори, който има и печатен вариант. Включени са 14 разказа по темата „Любовен двуъгълник“.

„Всеки може да изпрати текст, и утвърдени автори, и дебютиращи, всичко зависи от качествата на разказа“, казва Диана Софрониева. Условието е той да е на български език и с дължина до 5000 думи.

ВИОЛИНА БЕРБЕНКОВА

Смехът и усмивката са най-доброто лекарство, и при това – безплатни.

*

Скръбта сподели с приятел. Радостта скрий в себе си – не го натъжавай.

*

Ръстът на човека не е мерило за ума му.

(Из „Букет от мисли“, 2016)

ДИМИТЪР КАНДЕВ

В ДЪЖДОВНАТА ВЕЧЕР

Дъждовна вечер над тихия град.
Едри капки на воля лудуват.
Морският бриз облива го с хлад.
На перона две сърца се сбогуват.

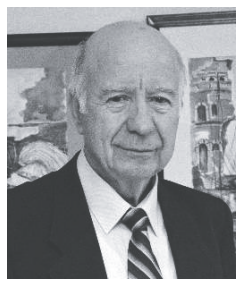
И нещо мило потрепва във мен,
като щурче щастливо запява,
от оная красива любов запленен,
която и днес сърцето ми сгрява!

Сякаш го чувам в късната есен,
под тъмния плащ на тихата нощ,
как в забрава изпраща със песен
една любов като гаснеща свещ!

ВАЛЕНТИН ДИМИТРОВ

РАЗКАЗ НА СТАРОТО ДИНГИ

Благодарение на Светльо, на борда на яхтата му „Слънчева кралица“ и аз обиколих света по океани и морета. След това приключение той се окъпа в слава и заслужено признание. За втори път получи наградата Златен глобус „Кор Кароли“. Добри думи се казаха и за яхтата. За мене – нищо! Донякъде е обяснимо – като изключим сериозните яхтаджии, знае ли някой какво е динги? Пък и кой ли ще се сети за мен – работната лодка, помощното средство, задължителния пасажер...

Вярно – той е роден моряк. Чувах, че в младостта му са останали мазолите по ръцете от гребането, десетките години по яхтклубовете, регатите… Знам, че сам за две години е построил чудесната си яхта, натрупал опит с „лодка за разходка“ през летата, хвърлял мрежи в зимното море. Бях на самотното му плаване през Атлантика. Майсторски ловеше и най-слабия полъх на вятъра. Щормовете го забавляваха. Но да затвори кръга около земята по вода, е щуротия, която са си позволили има-няма десетина българи… Не може ли без мен, ще кажете? Историята ми доказва – не може!

…В началото, разбира се, е яхтата. Но в плаване извън Черно море разумно би било на борда ѝ да се появя и аз. В списание „Катери и яхти“ Светльо намерил чертеж на динги: 2,30 на 1,30 метра – американски модел, който щях много пъти по-късно да срещам по света. Да ме създаде, за него е било проста работа – да отреже шперплата по шаблоните от списанието, малко лепило, малко пирони, отвън боя, отвътре безир, а всичко това – само 30 килограма.

Кръщението ми бе в един късноесенен ден, в започналите да охладняват води на Варненския залив. Гордея се с пробното си плаване – не пропуснах и капка вода. Дълго ме караха на гребла, но лагуните по света са големи и е необходимо по-бързо придвижване, та ме обзаведоха с извънбордов двигател „Ямаха“, купен на старо някъде по Карибите.

На море обикновено съм на палубата – с дъното нагоре, здраво ме стягат с два колана. При един щорм в Тасманово море яхтата рязко потъна надолу, водата заля палубата, подемната сила ме грабна и след като откъсна коланите, ме блъсна върху мачтата. Лебедката ми проби дъното, а аз започнах да работя като платно – при това твърде опасно. За момент си помислих дали Светльо няма да отреже остатъците от коланите, които ме държаха, и да ме пусне да отплавам. Очевидно размислил, че ще му трябвам и за Кораловия риф, той ми даде нов шанс – маневрира така, че да не ме грабне някоя друга вълна. Спаси ме. После със смола, парченца шперплат и късчета от стара спасителна риза ми ремонтира пробойната, уж временно, а не пипна кръпката и досега.

…След като се разхожда цял ден в Тулон, Светльо се прибра с мене на яхтата. Върза ме временно с един кръстовиден възел, колкото да се преоблече, преди да ме извади на борда. Нямаше и пет минути, в които поривистият вятър ме отнесе нанякъде. Не ме откри с бинокъла по брега, осеян със заливи и буни. Чух, че стартира двигателя. Влезе с яхтата в една марина и тръгна пеш по бухтите. Още на третата ме съзря на една пясъчна коса – с носа напред. Малко по̀ встрани вълните и прибоят щяха да ме разбият в камъните. Някъде по Карибите се опитах „да избягам“ още един път, но ме залови в движение, догонвайки ме при слабия вятър.

Най-големият товар, който пренесох, бе купен от швейцарци в Нова Зеландия, дизел генератор – поне 60 килограма. На Галапагос возих най-много пет души, но при положение че трите дами бяха „рагу“. Посланикът в Австралия и съпругата му бяха VIP персоните, които ми бяха доверени. Стъргах дъното си по вулканичните камъни на тихоокеанските острови, по рифовете в Австралия и Карибите, блъсках се по кейове и железа, условия, в които всяка гумена лодка би се пробила.

Историческата ми роля обаче бе да икономисвам много пари чрез хилядите курсове до брега и обратно, когато яхтата бе закотвена на безплатно разстояние от марините. В околосветския си рейс яхтата влезе в стотина пристанища и марини, аз – в два пъти повече…

Само веднъж Светльо се изтърси между мене и яхтата в морето пред Сидни. Чертежите ми той даваше на десетки приятели. На няколко пъти усещах, че иска да си направи ново динги, но изглежда, сърце не му даваше да се раздели с ветерана...

В моята биография има и един арест. Закотвил яхтата в пълния с рифове залив Луперон, Светльо излезе с мен на брега на Доминикана на едно много „бяло“ място. Бели хотелски сгради, бял пясък, бели чадъри, бели хора… Няколкото черни, които забързано щъкаха между тях, бяха в униформи и държаха или радиостанции, или подноси с напитки. Явно, радиостанциите командваха подносите. По всичко личеше, че сме попаднали в тузарски туристически комплекс. Светльо ме пребазира до неговата ограда, заобиколи я и закрачи по „нормалния“ плаж, оглеждайки се за крайбрежни магазинчета. Сигурен бе, че точно мен и точно тук няма да ме откраднат.

След час го съзрях да се връща с торбичка бири, плодове и картички. Безкрайно бе учуден, че лежах на пясъка, до една маса, на която двама полицаи съсредоточено шляпаха картите. Понечи да ме вземе, но униформените се възпротивиха в хор. Имаше някакъв проблем, но не можеха да се обяснят на английски. Намеси се доброволен преводач – местният сърфучител. Нарушили сме някакъв закон, влезли в забранената зона. Трябвало да се плати глоба – двадесетина долара, пък можело и да се почерпи. Светльо избра второто и заби две кутийки бира на масата с картите. Полицаите го загледаха безкрайно учудени, а „преводачът“ поясни, че не пиели бира. Моят човек си прибра бирите обратно и обърна наопаки джобовете на късите си гащи. Ония настояваха на своето – долари. Светльо предложи да дойдат на яхтата и да си ги вземат. Нямали лодка. Нашият измисли друг вариант – сърфистът да дойде до яхтата и да вземе гущерите. Той отказа, защото не искал да кара между рифовете. Ни тъй, ни инак, но и мен не ме даваха. Светльо изигра отчаян ход – сега да се прибере с мен на яхтата, а утре, като слезе отново на брега, да донесе доларите. О, чудо! Полицаите се съгласиха! На другия ден отплавахме към Куба… Поне да бяха си изпили бирата.

Веднъж край остров Мале – един от Малдивския архипелаг, Светльо направи огромна грешка, като реши, че ще излезе от ситуацията по-бързо без моята помощ. Спусна ме на вода и на гребла прескочихме до някаква друга яхта. Върза ме за нея и на чаша кафе се заприказва със собственика ѝ, когато ненадейно се появи силно течение, което влачеше жълт пясък от близките острови. Имаше опасност нашата яхта да бъде помъкната нанякъде или с металния си корпус да повреди някоя от другите пластмасови яхти. Светльо прецени, че няма време да се придвижва с мен и както бе с дрехите, скочи във водата. Яхтата бе на метри, но вместо до транеца ѝ, той изплува на десетина метра зад него. Страшното бе, че течението продължаваше да го отдалечава. Нямаше нищо, за което да се задържи – риф, косица, каквото и да е. Няма! Хвърли всички дрехи, които го дърпаха надолу, и се опита да плува обратно. Напразно – носеше се към Африка. Помислих си дали така нелепо ще изчезне в океана. И колко ли време ме дели от този ужас. Ненадейно го догони бързоходен местен скутер – явно виковете от другите яхти бяха дали резултат… След този случай почти винаги бях в комплект с „Ямахата“.

…Пред марината на остров Раро Тонга закотвена наблизо бе американска яхта със странен екипаж – неизтрезняващият ѝ собственик, местен мургавелко – внук на последния канибал на острова, и канадски бисерен дилър – ценител и на женската красота. Десетки курсове направих между яхтите – за опознаване, за рожден ден, просто така – за компания. На Светльо повече му допадна канадецът. За пореден път ги закарах до брега – имаше още барове за опознаване. След около час моят господар дойде без бисерния дилър – или го бе оставил някъде, или онзи се бе прибрал с друго динги.

Ненадейно отнякъде се появи черна красавица, делово се заинтересува дали Светльо е капитан на „ей оная яхта“ (посочи неопределено, но все пак в посока към нашата), и след като получи утвърдителен отговор, се намъкна в мен. Доплавахме без разговори. Вместо да се качи на яхтата, туземката цопна във водата. Светльо я извади, предложи ѝ кърпа, облече я в негови дрехи, които можеха да минат и за женски. Едва тогава той забеляза на шията ѝ една от перлите на канадеца. Това бе цената момичето да се качи на американската яхта, но бе попаднало по грешка на българската. Закарахме го на „правилната“ яхта, чийто самотен шкипер вече не разпознаваше лица, а след това и обратно на брега. На другия ден канадецът не успя да избистри спомените...

Много време изтече след „онова“ плаване, в което бяхме тримата – Светльо, яхтата и аз – незабележимото и работливо динги. Надявам се да не ме изостави – щом ме боядисва всяка година, щом имам нова „Ямаха“. Пък и вярно служа – оглед на бордовете, риболов, дайвинг, тегели със Светльо и многобройните му приятели. Кого ли не карах! Едни пасажери обаче няма да забравя.

Светльо осъществи мечтата си – видя отблизо Операта и моста край Сидни, които го мамеха от картичката, попаднала му още в детските години. Сред българската диаспора той се появи с домашна ракия, бучка сирене и пита, изпечена на борда на яхтата. Сигурно негова бе идеята да разходи хлапетата под моста. Колко ли странна гледка сме били – на фона на небостъргачите, на метри от презокеанските гиганти, едно малко уморено динги, пълно с деца. Дингито не е плавателен съд, който трябва да вдига флаг. Но тогава, в залива на Сидни, за първи път имах флаг – българският!…

СТАНКА БОНЕВА

ОТВЪДНО ОЧАКВАНЕ ИЛИ ЕПИСТОЛАРНО С КРАСАВЕЦА СМЪРТ

Този годеник често ми пише:

- Побързай, любима, отмина годината,
приготвил съм птици за срещата!

- Почакай, чаровнико, стана авария,
влязох в платното, насрещното...

- Не мога да чакам, обет си ми дала
да дойдеш, когато си смела.

- Ще дойда, разбира се,
иска ли питане,
но... тъкмо си пия коктейла.

- Е, вече изминаха двайсет години,
не си ли допи питието?!

- Да, всичко изпих си, и хапчето даже,
забравих... лимон – за сърцето.

- Сега пък какво ти се случи, любима?
Сто пъти те търсих през зимата.

- Пуловер плетях ти, но нишките
гниеха,
подсилвах ги с нова коприна...

- Хей, идваш ли? Лодка направих
за двама ни; чака в лагуната сънна.

- Спях и не чух. Сънувах Ирландия.
Там риж северняк ме целуна.

- Сонет ти написах, отрова ти пратих –
създадох нов вид мухоморка.

- Не могааа! В момента прелиствам си
Селинджър,
Багряна, Серва́нтес и Лорка:
важно е, трябва да зная със сигурност
това ли е точната лодка.

- Горя в нетърпение, пратих ти облаци,
белязах ти пътя със знаци...

- Да, за пътя тренирам,
ловувам лавини
с примамка от щипки на раци.
Ще дойда, любими.
След хиляда години,
когато земята ми трап е,
щом мина през всички
сюжети нелепи,
с любов ще танцувам из твоите шепи,
но сега... с теб не ми се играе.

ЮНИ

Юни застудя, но
сред него съм горещник.

Стоят непроменени
пейзажите отсреща,
а аз пътувам боса
към вечното си лято:
ръцете ми са в сладолед,
косите в прах и вятър.

Пък локвите са тъжни:
обичат листопада.
Дъждът ги пълни, пълни,
но те за есен страдат,
защото са нетрайни
при юнските лъчи.
Сухота-уморница
ще ги заличи.

Не поглеждам локвите –
вече са обречени.
Скоро и на юни
ще му е напечено…

Ако от тебе лятото
някой ден си иде
и зимната ти буря
събаря керемиди,
извикай ме през пустошта.
Щом зъзнеш в плен на здрача,
ще ти отчупя топлина
от слънчева погача.

НИНА ЛОКМАДЖИЕВА

ДОНИКА КИРОВА И ПРОЕКЦИИТЕ НА ЖЕНСТВЕНОСТТА

Доника Кирова е завършила Националната художествена академия – София, специалност „Живопис“, при проф. Андрей Даниел (1999) и ВСУ „Черноризец Храбър“, специалност „Архитектура“ (2014). Защитила е образователна и научна степен „доктор“ по специалността „Изкуствознание и изобразителни изкуства“ (2008). Художник на свободна практика (от 1999 г. до сега). Член на Съвета по естетизация на градската среда към Община Варна и гост-преподавател във ВСУ, Архитектурен факултет, катедра „Архитектура и урбанистика“ (от 2016 г. до сега). Участва в множество съвместни изложби, кураторски проекти, пленери и др. Има издадена книга със собствени стихове и илюстрации. Нейни творби са собственост на частни колекции в България, Германия, Италия, Швейцария, Русия, Канада, Испания, Норвегия.

Една изложба, която бе открита в навечерието на 8 март 2022 г. във варненската „Зона Нира Арт“ (ул. „Св. Климент“ 23 Б), провокира с различни представи за женското начало – в образи, символи и текстове. Утвърдената художничка Доника Кирова, популярна с концептуалното отношение към своите проекти и с проницателните си текстове, които често са част от тях, представи колекцията „Поне две страни“. Включени са произведения живопис, акварел и текстове от различни периоди, обединени от изследването на многообразието на женствеността – чрез селективна живопис върху текстил, голям брой акварели и принтове, както и текстове на художничката.

Изложбата е женска по идея – празнуваме добрата женственост. Не прекалено еманципираната, а ненатрапчивата, меката женска сила – гладката вода. Само трябва да внимаваме, за да ни вземат на сериозно. Доника Кирова споделя:

„Идеята за изложбата е свързана с женствеността – в нея показвам различните лица на жената – а те са и светли, и тъмни, и добри, и лоши. Не изневерявам на своите теми, работя пак с проекциите на Ероса, с взаимоотношенията между хората, които се изразяват чрез любов, а любовта, както знаем, има много проявления. Представям жената чрез любовта, защото тя има сложна натура, мисля, че е по-сложна от мъжа. Жената е надарена или обременена с много по-широк диапазон на емоции, тя е загадъчна, много променлива и трудна за разбиране. Във всяко от произведенията в тази изложба може да се открие някое от многобройните ѝ лица.

Защо нарекох този проект „Поне две страни“? Защото личността на всяка жена има много страни, осъществява себе си в много посоки, но поне две от тези страни съм избрала. Жената е като водата. Тя може да бъде чист планински ручей или бурен водовъртеж. Ако трябва да се вгледам в своите собствени две страни, ще призная, че мога да бъда и много блага, но мога и да се боря с всички сили и средства, когато имам причина за това. Към несправедливостта съм много сурова, имам болезнено чувство за справедливост, което ми прави лоши шеги понякога. Но това съм аз.

Интересното е, че произведенията в тази изложба не са правени в един период, но ги обединява, първо, темата; второ, техниката, макар че съм включила най-различни жанрове – и по-кавалетни работи, и по-едри формати, платна, рисунки с акварел и др. Има и неща, които са създадени доста назад в годините, но никога не са показвани пред публика. Връзката между всички тях са текстовете, които привнасят едно допълнително усещане – те са като код за разбиране на моя образен свят. Писането и рисуването при мен се случват паралелно, но без да обвързвам точно една живописна творба с конкретен текст. По някакъв символен начин слово и образ си кореспондират.

Текстът за мен е всъщност още една позиция, с която изразявам мирогледа си. Речта, словото е друг начин да наречеш нещата. Когато ги изобразяваш, тяхното възприемане е визуално, а когато ги описваш с думи, читателят възприема текста мисловно. Предполагам, че и тези две страни би трябвало да се допълват, защото резултатът за мен е един, те са мой творчески продукт. Вярвам, че взаимно се подсилват. Каквото не си успял да видиш с очите, ще го разбереш с текста, а като четеш текст, ще си добавиш и образ. Когато интуитивно си постигнал едно внушение, докато рисуваш, ти се обръщаш към думите, защото словото ти помага да го осмислиш, да стигнеш на по-дълбоки нива, да го доразвиеш, да го превърнеш в идея.“

Доника Кирова – „Неродена мома“, върху текстил

ДОНИКА КИРОВА

НЕРОДЕНА МОМА

…Тя е необикновено и неземно момиче, родено от чудо и раждащо чудеса. Само да разтвори нозе, тя създава най-прекрасния ландшафт, най-чудната природа – прохладна гора или равни цветни полета, зелена трева или златна есенна шума, млади хълмове, ухаещи на билки или гладки скали насред море…

Тя живее в ябълка – плод на греха, плод на знанието. Сънува как някой разрязва ябълката, за да я появи на белия свят, или как птиците я кълват, додето тя самата се покаже отвътре. Пера, клюнове, ножове… – толкова си приличат понякога, съществувайки в едно цяло: милосърдие сред жестокост и жестокост сред милосърдие, защото едното не може без другото, поради необходимостта всяко да бъде определено от противоположното си.

Вече появила се сред хората, неродената мома разказва своята история:

...плод съм от дърво далечно
–
от на Слънцето полята,
майка ми е цвят уханен,
а баща ми – чуден вятър,
кръстница ми е пчелата,
ситен дъжд ми е приятел,
ябълка е мойта къща –
щом изляза, се не връщам…

…и така нататък, приказката продължава…

ВАНЯ КОЛЕВА

50 ГОДИНИ ДЕТСКА ШКОЛА ПО ЖИВОПИС С РЪКОВОДИТЕЛ РАДКО МУРЗОВ

На 9 юли 2022 г. във варненската Градска художествена галерия „Борис Георгиев“ бе открита изложба, посветена на 50-годишнината на Детската школа по живопис, създадена и ръководена от художника Радко Мурзов.

Завършил руска филология в Софийския университет „Св. Климент Охридски“ (1962) и Художествената академия – София, специалност „Живопис“ (1970). От 1971 г. г-н Мурзов живее и твори във Варна, като от тогава до сега е ръководител на Детската школа по живопис. За безспорния му принос в областта на кавалетната живопис, рисунката, графиката и декоративно-монументалните изкуства, както и за създаването и развитието на Детската живописна школа, той е отличен с Награда „Варна“ в областта на културата за 2005 г. Получава Почетен знак на кмета на Варна за 2010 г. Удостоен е със званието „Почетен гражданин на Варна“ през 2016 г.

Половин век вече – добронамерено и с обич наставлявани от Радко Мурзов, в Детската школа се изграждат и развиват естетическите възприятия и възгледи на подрастващите. Поведени от любопитството в ранна възраст. Провокирани от търсещо-мечтателния порив на юношите и осъзнато-трескавия творчески поглед на младостта. Минават през Школата човеци с различна нагласа и темперамент, със специфичен натюрел, но свързани от стремежа към красота и увлечението по изящното, водени от желанието за себеизява и уважението, почитта към Учителя творец. И много от възпитаниците, проходили като малки във възможните въображаеми светове на изкуството, се завръщат днес – за да доведат при г-н Мурзов и своите деца. Защото красотата е вечна, а усетът към нея се възпитава и облагородява.

През годините Детската школа по живопис постига и отстоява своята международна известност.

Присъдени са ѝ 99 медала и над 450 грамоти от международни и национални конкурси на детската рисунка. Доказателство за професионализма и художническо-педагогическия талант на ръководителя ѝ е фактът, че 85 от някогашните му възпитаници вече са художници с висше художествено образование.

Изложбата, посветена на юбилея, приковава вниманието на посетителя. Респектира съдържанието ѝ, разграничено в четири дяла: 1) „Детска рисунка“ – представя шедьоври на детската рисунка. 2) Съвременни възпитаници – включва работите на 26 души на възраст от 6 до 18 години. 3) Международен пленер – Русия, Украйна, Беларус, България. 4) Награди и документи, свързани с историята на Детската школа.

От експозицията се вижда – възпитаниците показват талант, усет към красотата и хармоничното, смелост на полета във фантазийно-въображаемото, както и завидни умения в изобразителното изкуство. Рисунките впечатляват с опита на децата да надраснат общопознатото и обкръжаващото; да преминат отвъд границите на близкото и разбираемото; да се докоснат до вечното – онова, което ни прави Човеци. Съкровеност, топлина и обич бликат от рисунките им. Мир и разбирателство ги населяват. Рисувайки, децата сътворяват своя свят на мечтите – а той със сигурност е по-съвършен от този, който ни заобикаля. Чрез картините си те – и най-малките, и по-големите, ни спомнят позабравени приказки и образи и неусетно ни приобщават в знанието за Добротата.

СТАНКА БОНЕВА

ПОЕТИТЕ ОБИЧАТ ПО СЕЗОН В НОВАТА КНИГА НА ВАЛЕНТИНА ЛОЗОВА

„Поетите обичат по сезон“ (Варна: Изд. „Онгъл“, 2022, коректор Румяна Пелова) е четвъртата (трета поетична) книга на Валентина Лозова, след „Под пясъчната риза на брега“ (лирика, 2013), „Мечти, ябълки и канела“ (сборник разкази, 2014), „Цената на куклите“ (стихотворения, 2015). В новото издание са включени 104 стихотворения, повечето кратки. Излишното разточителство на думи се избягва. Преобладава интимната лирика, която кореспондира с пейзажни, философски и алегорични творби. Авторката не изневерява на своя стремеж да представя света като източник на многобройни емоционални и екзистенциални открития.

Лирическата говорителка на Валентина Лозова е зрялата жена, която не се е разделила с детската ненаситност за познание и с детския възторг („Коленете си обелих“, „На петдесет или на… пет“, „Като дете в сладкарски магазин“, „Щурчо“ и др.). Дори в носталгичните, тъжните и размислителните редове има намигване, например *„Везните ми мечтаят равновесие. / Оплешивявам сетна маргаритка“* („Защо ли ме будят“), *„Попитала. Приел я той веднага. / От глупава овца кой бяга?!“* („Овча природа“), „Редуват се сезоните, но есента / уж идва пълна, а пък взема“ („Есенна ирония”), „...листенце в бурна, ледена вода/ заплувало към

теб. / Защо ли?“ („Миг“), *„Само небето над мен / свлича снага уморено и ме желае. / Цял ден“* („Знаеш ли…“).

Тук разбитите илюзии не раждат нови миражи, а стават мост към съзиданието в изграждането на реално щастие. Бягството от спомена води друг спомен: сладостен, болезнен или изпълнен с радост, но коректив, например: *„Нека вчера остане си вчера. / Искам утре закуска и юг* („Гладна съм“), *„...замръзнал е на кръстопътя той, / а аз да бъда негов студ, не мога“* („Хербарий в дъжда“), *„...имам зрънце завръщане, но не сея във лед“* („Неразбрана“), *„...за да останеш, трябва да заминеш“* („Есенно кафе“). Авторката не пропуска да отбележи и някои грозни страни на ежедневието („Коледата закъсня“, „Хора разни“, „Пропукана“, „Събуди се“), да представи своята гражданска позиция, да изяви добрите житейски присъствия („Най-умните всъщност“, „Старият поет“, „Дъщерите на котките“).

Героинята задава въпроси – директни или риторични. Тя е размечтана или скептична, но категорична в разбирането за женско и общочовешко щастие. Често използвани похвати за представянето на тази категоричност са сравненията, повторенията, градацията, възклицателните изрази.

В лирическите редове на Валентина Лозова се извежда темата за чудесата, които ни съпътстват като част от ежедневието. Дискретни спътници или съвсем осезаеми присъствия – за поетичната говорителка е важно да ги има („Докосване от вълшебник“, „Маяк“, „Споменът“, „Дали ще си магия“). А любовта – най-голямото вълшебство, е толкова многолика („Ти беше орехова ядка“, „За малкото и многото“, „Вина, изчезни!“, „Без лихва“, „Остани… отмини…“). В образите на любовта има много контрасти, сезони, цветове и емоции. Опиянение („Млада есен“), инстинкт („Природа“), стилистика („Препинателни знаци“), нетрайност („Срок на годност“, „Любовта си отива“), надежда („Колко много забравени вещи“), съдба („Не-

ВАЛЕНТИНА ЛОЗОВА

ПОЕТИТЕ ОБИЧАТ ПО СЕЗОН

„Поетите обичат по сезон“ –
ми каза той, преди да си замине,
и сам-сама на пустия перон
помислих: „Да бе, да, ще видим!“

Поетите обичали сезон...
Не искал пак да бъда наранена...
Бил влюбен в мен,
но беден Робинзон,
а аз от друг роман пък –
Дулсинея.

Целуна ме по бузата, макар
да виждаше, че силно го желая.
Той, този номер, дяволе, е стар,
а аз дори и новите ги зная.

За пръв път чувам за такъв закон.
И месец да е. Него пак мечтая.
Поетите обичат по сезон!?
Не знам. Но поетесите – до края.

НЕ МЕ ПИТАЙ

Този, който не знае как крещи
тишината,
мен едва би разбрал;
как очите затваряш и в пореден
театър
си слуга, паж и цар;
този, който не знае как в нощта
се промъква
изтърбушен въпрос;
как след него застиваш
и разбиваш помръкнал
път, пътека и мост.
Този, който не знае как е тъжно,
когато
не си имал, а щял;
как все крачка дели те от света
необятен –
свят, във който си цял;
този, който не знае как гнезди
самотата…

Как?! Как би ме разбрал?
Затова не ме питай!
Не отваряй вратата
на сърцето ми.
Чао!

ВАНЯ КОЛЕВА

„БЕЛЕЖИТИ ЖЕНИ НА/ЗА БЪЛГАРИЯ. ОТ КЕРА ТАМАРА ДО ПЕТЯ ДУБАРОВА“ (2021) НА КАТЯ ЗОГРАФОВА

За Катя Зографова книгата *„Бележити жени на/за България. От Кера Тамара до Петя Дубарова“* („Фабер“, 2021 г.) е нейният „женски параклис, граден повече от 20 години“. Тя е „женски иконостас“, пред който авторката „с много нежност“ поднася „полиелея на словото си“ (стр. 7). Защото много са жените, за които сме длъжни да си спомняме – и да напомняме; които е добре да познаваме и почитаме.

Дори в съвременния модерен свят приоритет в не една област имат мъжете. Да не говорим за миналото – по-близко или по-далечно, за което, заговорим ли, неизбежно споменаваме повече мъжки имена. Жените обаче всякога и по всякакъв повод са стояли редом с мъжете – като вдъхновение и опора, като стимул и сила, като добра надежда!

И самата Катя Зографова – като радетел за съхранение на родовата памет и дейно работещ изследовател, като сладкодумен разказвач и книжовен човек, е въплъщение на най-доброто от събирателния образ на Жената. Провижда се иззад силуетите на образите, за които говори в книгата. Катя Зографова е уважаван и обичан български литературовед. С години – главен уредник на къща-музей „Никола Вапцаров“ – София, а после – директор на Националния литературен музей – София. Позната е отблизо на варненската аудитория, защото не една от книгите ѝ са представяни в морската столица. Най-общо изследванията ѝ са съсредоточени върху периода на 20-те до 40-те години на XX век, а сред темите, които я занимават, са постиженията на „многоликата българка“ във всички области на културата, обществения и социалния живот. И понеже през годините е безусловна предаността ѝ към темата за Жената, през 2006 г. се появява книгата „Многоликата българка. Забележителни жени от Възраждането до наши дни“. А през 2021 г., като подобрено и разширено издание, излиза „Бележити жени на/за България. От Кера Тамара до Петя Дубарова“. И тази нова книга е „скъпоценна колекция женски образи“, включваща ***време от 7 (седем) века*** и ***над 100 българки и „чужденки“***, работили, а някои и загинали за България.

Първият етюд е за „Легендарната Кера Тамара“ – родена около 1340 – 1343 г., дъщерята на цар Иван Александър, изключително красива българска принцеса – християнка, омъжена за българския деспот Константин, но и овдовяла, която през 1372 г. отива за жена в харема на иновереца султан Мурад I (той вече имал три съпруги!). Високообразована за времето си – обучавана в езици, пеене, свирене на няколко инструмента, възпитавана от личен педагог и личен свещеник, Кера Тамара полага младостта и живота си в дан на Отечеството – защото е царкиня и е възпитана да изпълнява дълга си към Род и Родина. Великата саможертва на Тамара оставя трайна следа в душата на българите – и във фолклора ни.

Бродейки през времето на Средновековието и в първите векове на османското иго, Катя Зографова споменава цяла плеяда жени – войводи, дръзнали да изправят глава в своя и на рода си защита. Редят се: Цвета войвода, Гуга войвода, Каймак Стойна – съпруга на войвода, Бойка, Сирма, Боряна, Рада, Кера войводи, Райна байрактарка, комитката Катина…, като център на емоционално-изследователската работа е „Войводкинята Румена“ – Румена Георгиева Павлова, родена около

1829 г. и живяла докъм 1895 г. Но и друг тип съпротива е оказвала българката – не с оръжие и открита борба, а в смирение, гордо и с мълчалива твърдост, с нечовешка издръжливост и стоицизъм. „Светицата Злата Мъгленска“ – чедо на XVIII век (родена около 1775 – 1780 г.), погубено поради отказа да приеме исляма. Включен е текст за „Хаджийката (…Неделя Балабанова)“ от Панагюрище – първата известна наша „хаджийка“, със завидни стопански умения, смело защитила чифлика си, запомнена с благодеянията, които е сторила – за църкви и манастири. Следват страници за Венета Христо Ботйова – съпругата на поета революционер, която до своя край свято пази неговата памет. Но и за любимата им дъщеря Иванка, отишла си непредвидимо от гнойна ангина.

На с. 11

ЦЕНКА ИЛИЕВА И „ЕХОТО НА ДОБРОТАТА“

Ценка Илиева издаде новата си стихосбирка – „Ехото на добротата“ (Варна: „Стено“, 2022).

В нея се четат стихове, посветени на видни български творци – от св. Паисий Хилендарски до Петя Дубарова. Също и на Буквите, на Черно море, на родното село на авторката – Бело поле, Видинско, но и на град Варна, където тя живее и работи, пише.

Посветени са текстове на членове на Сдружението на писателите – Варна, на ред други хора, досегнали с добро сърцето ѝ. Отделила е внимание на покойници, които цени и пред кои-

то изразява своя поклон.

От с. 1.

Участва в съвместни изложби и с Валери Ценов – „Двама български художници“, в Espace Notre Dame, Волон, Франция, 2006 г. Също – с Евелина Пенева – в Галерия Кожухарови, София, и в P.S. Арт Галерия, Варна, 2005 г. С Красимира Генова – в Градската художествена галерия – Варна, 1997 г.

Излага поредица самостоятелни експозиции:

2009 г. – в Арт галерия „Ларго“, Варна.

2007 г. – галерия Atypic, Тулуза, Франция.

2005 г. – галерия „Теди“, Варна.

2004 г. – Галерия 111, Варна.

1997 г. – галерия „Дива“, Варна.

1996 г. – Градска художествена галерия, Балчик.

1995 г. – Център за съвременно изкуство, Варна.

1994 г. – Градска библиотека, Спасово, България.

В творческата му биография има дълъг ред участия в колективни изяви. Сред тях:

2019 г. – „Хоризонти“ – в Градската художествена галерия, Балчик, и Национален конкурс „Диря в морето“ – в Български моряшки синдикат – Варна.

2017 г. – Национална изложба „Лудогорие 2017“ – ХГ Разград.

2016 г. – IV балканско квадриенале на живописта „Митове и легенди на моя народ“ – ХГ Стара Загора.

2015 г. – „Истории с морета“ – с Росен Марковски и Ника в Le Papillon gallery, Варна.

2013 г. – Арт-фестивал „Без граници” – Албена, България.

2011 г. – Арт-фестивал „Без граници” – Балчик, България.

2009 г. – Арт колония – остров Св. Ахил, Гърция.

2009 г. – „Светлина“ – Галерия „Президент“, Мангалия, Румъния.

2008 г. – „Съвременно българско изкуство“ – Centre d`art Sebastien, St-Cyr-Sur-Mer, Франция. Също: Международна колония на художниците – Pociteli, Босна и Херцоговина, а после и в Купаоник, Сърбия. В VIII международен салон за съвременно изкуство, Марсилия, Франция.

ХУДОЖНИК НА БРОЯ: МИЛЕН МАРИНОВ

Лауреат е на различни награди: Първа награда за живопис от Националния конкурс „Диря в морето 2019“ и Втора награда от „Диря в морето 2021“. Отличие от Галерия „Арт Маркони“ – за проекта „Портрет на Варна в 100 живописни платна“ – 2021 г.

За себе си художникът откроява шест неща, които обича: „1. Обичам високото и дълбокото. Да живея „като хората“, ме изморява и изяжда Човешкото в мен. 2. Обичам да споделям несподелимите неща, които не могат да бъдат разбрани, но могат да се почувстват, стига да пожелаеш. 3. Обичам да играя. 4. Обичам да съм щастлив, а не доволен. 5. Обичам да обичам. 6. Обичам Света, както е създаден, и Създателя Му. И Те ме обичат.“

Арт критикът Румен Серафимов посочва: „...днес в неговите [на Милен Маринов] картини ще открием едно прецизно овладяване на материала, позволяващо на художника да отправя много по-свободно своите послания. Послания, в които всичко реално – живо същество, природен обект или обект, плод на човешка дейност, придобиват много по-значими символни измерения. Те структурират един въображаем свят, който, за разлика от нашия, притежава нравствени посоки и баланс.“

Милен Маринов – „Извън стадото“

От с. 10

„БЕЛЕЖИТИ ЖЕНИ НА/ЗА БЪЛГАРИЯ. ОТ КЕРА ТАМАРА ДО ПЕТЯ ДУБАРОВА“ (2021) НА КАТЯ ЗОГРАФОВА

Поредица текстове посвещава Катя Зографова на българските учителки, вложили сърце и душа в обучението и възпитанието на подрастващите българи. А след тях, идат „словозографии“ (по книгата ѝ *„Словозографии“*, 2017) за „първите български писателки“ – одухотворени и даровити жени, носителки на идеята за просвещение и свободомислие. Жени с широк поглед и воля за творчество, владетелки на словото и знанието – за своето време и култура. Сред тях: Станка Николица Спасо-Еленина и Елена Мутева, Карамфила Стефанова, Стефания Икономова-Мирска, съпруга на Кръстьо Мирски – кмет на Варна, и пр., и пр. Имена на авторки, които не влизат в официалния литературен канон, но които са вложили ум и сърце в родната книжнина и култура.

Вълнуващи са страниците за „Жените в Априлското въстание“. Смели, самоотвержени, напористи – и предани на Отечеството. Участвали с „тайни оръжия“ – като дългата женска коса, но и със знания, находчивост, умения. Имената им в повечето случаи се споменават епизодично, откъслечно. Силуетите им смътно се мержелеят иззад образите на апостолите, но без тяхното присъствие историята би била призрачна, безплътна – дори невъзможна. Или обратно, като Райна Попгеоргиева – с ясно заявена деятелност и прояви.

С обич и вълнение говори Катя Зографова за „Българската майка“ – от майката на Апостола – Гина Кунчева, през Баба Тонка Обретенова, Баба Неделя Петкова, баба Султана Делчева – майката на Гоце Делчев, но и „Екатерина Каравелова – строителка на съвременна България“, и учителката Елена Вапцарова – майката на поета Никола Й. Вапцаров. След направения обзор за живота и делото им, авторката находчиво определя майките като „гений на страданието“ (с. 133). Отделна статия посвещава на „Съба Вазова – стожерът на Вазовия род“. Проследява съдбовни за майките събития, пълнокръвно извайва образите им – и те оживяват, словесно зографисани и ярки, съкровено свързани чрез болката по съпруг и синове, обединени от общата мъка и кризи на Времето, но и всяка със свой характер – като индивидуалност и конкретика, като личност. Майки – юнашки, но и интелектуално извисени, емоционално многобагрени. Майки, за които Вярата е мерител за човечност, а „Четенето [е] като религия“ (с. 136). Майки, които са *писали* – ако не друго – писма до синовете си... Към българските майки може да се причисли и майката на Братя Владигерови – макар самата тя да е чужденка, родена в Одеса и израсла в Цюрих и Виена – Елиза Пастернак – Владигерова.

Разказът на Катя Зографова продължава с „Битката на „равноправките“, т.е. феминистките в зората на движението за еманципация на жените у нас. Обект на изследване са христоматийни имена на родния феминизъм. Като: писателките Анна Тодорова Велкова, известна с псевдонима Ана Карима; Евгения Марс; Вела Благоева; Юлия Малинова; Димитрана Иванова; Жени Божилова-Патева; Мария Джидрова. Към Клуба на писателките принадлежи и журналистката, театрален и музикален критик Лидия Михайловна Шишманова – съпруга на проф. Ив. Д. Шишманов и дъщеря на украинския философ, историк, фолклорист – проф. Михайло Драгоманов. Светла звезда всред кръга на писателките е Мара Белчева, Спътницата, Сянката на Олимпиеца Пенчо Славейков. Но и сама – високообразована потомка на виден севлиевски род, поетеса, а в късните години от живота си – и дъновист, с царствена осанка и излъчване за недосегаемост. Паметни страници са посветени на Дора Габе и Елисавета Багряна, на Светослава Славейкова. Катя Зографова обглежда образите им от различни страни, многолико и многопластово, разнобагрено. Търси специфики в душевните им глъбини, особености в гънките на емоционално-интелектуалната им нагласа, в представите им, в поезията. Сред обречените на словото дами е и София Юрукова – преводачка и несменяем редактор на книгоиздателство „Мозайка“ в Пловдив. А нататък редът продължава – с Фани Попова-Мутафова, Яна Язова, Леда Милева и пр. – до Петя Дубарова.

Родното изобразително изкуство също има своите значими имена. Освен „художницата“ Елисавета Консулова-Вазова, Катя Зографова представя „Бистра Винарова – премълчаната „апостолка“ на българския авангард“, и Елена Карамихайлова. Представени са видни актриси – Роза Попова (псевдоним на Руска Мануилова), Невена Коканова. В сферите на културата е и образът на дарителката, благодетелката Мария Влайкова, станала патрон на известното в София Кино „Влайкова“.

Върти се кълбото от събития и затрогващи женски съдби, умножават се лицата – познати или не толкова, и естествено нишката на разказа минава през „Българката от Македония“. Появяват се и „Първите светлописки на България“, т.е. първите жени, избрали за своя професия фотографията. Русенката Райна Керимедчиева, панагюрката Цвета Зографска, усвоила занаята от съпруга си; първата професионална българска фотографка Елена Хитрова, сестра ѝ Бойка Хитрова и др. В хода на Времето се променят културните представи и иде ред за „Първите пътешественички“ – като Тодорка Казакова от Шумен; или Анка (Анна) Ламбрева, обиколила света, но и прелетяла със самолет на Ламанша през 1928 г. За жалост – и „*Забравената* първа българска лекарка“ – д-р Тота Венкова. И сред тях – Райна Касабова – първата жена в света, летяла с боен самолет.

Позицията на първенството центростремително организира и разказа за „Щедрата генеалогия на жените от рода Станчови“ – интригуващо и затрогващо, с уважение и възторг. Защото от този род израстват поне „три генерации видни жени“. Една от тях е Поликсени (Поликсена) Станчова, съпругата на Стефан Стамболов. Елена Циганелска, председателка на първото женско дружество „Добродетел“ у нас. Надежда Станчова Мюър – първата жена дипломат в България и на Балканите, в Европа; първата жена – посланик в САЩ! И после – *Надежда Ив. Станчова (Бамби),* която, заедно с брат си Иван Станчов – син, даряват семейния си дом в Морската градина във Варна за създадената от тях Фондация „Карин дом“. Тази дама от Станчовия род и нейният брат стават благодетели и подкрепа за стотици деца и техните семейства от Варна и региона. Всички знаем и помним Иван Станчов. По Станчовата алея се разхождаме и слизаме до морето – и редом с него, да не забравяме и сестра му – Надежда Ив. Станчова (Бамби).

В книгата на Катя Зографова намират място и образите на чужденки – лейди Емили Ан Странгдфорд, дъщеря на адмирал Френсис Бофорт, създателя на скалата за измерване силата на ветровете, въплъщение на милосърдие и доброта. Младата баронеса Юлия Вревска, дошла като мед. сестра във военна болница и сама погинала от петнист тиф. Но и Олга Николаевна Скобелева, майката на ген. Михаил Дмитриевич Скобелев, посветила се на хуманитарна дейност и организирала в Пловдив приют за сираци отпреди и по време на Освободителната война. Друга чужденка, до която се докосваме, е „Мис Елен Стоун – похитената българолюбка“, отвлечена заедно с Катерина Стефанова – Цилка (от Банско), като епизод от Илинденско-Преображенската епопея. Изключителната по благородство и преданост към българите чужденка – „Царица Елеонора – „Коронованият ангел на България“ – Елеонора фон Ройс-Кьострич, втората съпруга на цар Фердинанд. Или мис Елизабет (побългарено на Елисавета) Кларк – духовна благородница, радетелка за създаване на детски „забавачници“ в България – за да се обучават децата от най-ранна възраст.

Спирам дотук – много от имената преднамерено спестявам.

Оставям на читателите – да четат и премислят, и отблизо да се сродят с образите на жените, спрели вниманието и дъха на Катя Зографова. Приятно четене!

Култура Изкуство Литература

ИВАН КЬОСЕВ

ПЛУЖЕК

Преживях семеен конфликт. А също личностен и социален. Вчера синът ми ме нарече „Плужек“! Имам друга представа за себе си, но се замислих. Сериозно. Може да се каже – философски. Малко ли изненади се получават в днешно време – епоха на мутанти и на генно инженерство? За всеки случай проверих дали не оставям лигава следа, когато се придвижвам от едно място на друго. Не забелязах нищо такова. Жена ми определено застъпва обратното мнение. И някак сладострастно ми го натяква…

Реших да направя справка. Отворих голямата енциклопедия. Думата „плужек“ липсваше. Обезкуражително беше, но не се отказах. Продължих издирванията, понеже притежавам и тълковен речник. Там срещу „плужек“ е отбелязано лаконично: „гол охлюв“. Излиза, че съм охлюв. При това гол! Аз по принцип ходя облечен, но може би в нечии очи изглеждам гол?!? Би било ласкателно, ако очите са на млада и привлекателна жена. Наистина би било ласкателно, ако не беше толкова обидно. Казах си: „Да видим какво смятат енциклопедистите Братя Данчови.“ На тях повече им вярвам, защото, макар и да са писали при царя, сигурно е, че са починали отдавна. Ако не прозвучи жестокосърдечно, бих добавил: „успокоително отдавна“, и дори: „гарантирано отдавна“ – с всичката доза безопасност, характерна за последното словосъчетание. В изданието на братята от 1936 година, на страница 1239, намерих текст, отпечатан със стария правопис:

„Плужекът е коремоного мекотело животно. Прилича на обикновения охлюв. Тялото му е лишено от черупка, но под мантията, над белия дроб, се намира малка черупчица. Липсата на черупка му дава възможност да се промъква през най-малките пукнатини. („Най-малките“ и „пукнатини“ в текста бяха дебело подчертани). Храни се с разложени животински и растителни вещества. Вреден за градините.“

Аз съм самокритичен, твърде самокритичен, и като такъв, заех се да съпоставям горните твърдения с реалното положение. Направих щателен оглед на корема си, но не открих там никакви нозе. Впрочем трябва да отбележа, че от време на време лазя по корем, обаче ме е срам да призная при какви обстоятелства. Тялото ми наистина е омекнало – поне така твърди жена ми, след което великодушно ме успокоява, че било от възрастта. Що се отнася до черупката, при мен липсата ѝ не подлежи на съмнение. Все пак намират се недобросъвестни хулители, които ме обвиняват, че се крия в черупката си, че съм „Беглец от бъдещето“, но до момента не са представили никакви веществени доказателства или снимков материал в подкрепа на обвиненията. Още не съм ходил на рентген, за да проверя дали не ми е пораснала черупчица над белия дроб, обаче в най-скоро време ще го направя. Не успях да определя също дали умея да се промъквам през пукнатини и особено дали се приплъзвам през най-малки такива. Може би това ще покаже бъдещето? И то, при положение че се появят удобни пукнатини в него? Оставям този проблем да се реши от съвестта на хроникьорите, изследващи епохата…

Колкото до храната ми, там с положителност се срещат разложени животински и растителни вещества – най-вече в случаите, когато купувам евтини колбаси и кисели краставички.

Голям труд ми костваше да преценя обективно доколко съм вреден за градините – формула не само унизителна, но и твърде злепоставяща. Ако попитате съпругата ми, тя без колебание ще посочи моята изключителна вредност за градината на семейната ни клетка. И в допълнение ще изтъкне, че не поливам редовно нито семейното щастие, нито цветята на балкона; че не окопавам достатъчно овошките на лозето. В нейната ценностна система семейната градина е разположена много по-нагоре от райската градина. Понякога се изкушавам да я попитам – знае ли кой окопава райските овошки? Дали това е задължение на праведниците, на ангелите, или на по-високите началства? Но не задавам въпроса. Не съм богохулник. Примирил съм се с ролята на необходимия грешник. Ако нямаше грешници, как щяхме да разберем кой е праведен и кой не?

От друга страна, когато си плужек, имаш някои предимства. Очите ти са поставени на специални рогца, които можеш да вадиш или прибираш по желание. Както и да ги въртиш във всички посоки, независимо едно от друго. С тази анатомия по-лесно забелязваш кой дебне зад гърба ти и дали се готви да ти скрои номер. Опашката и цялото ти тяло са снабдени с достатъчна хлъзгавина, за да се измъкваш успешно от коварните житейски капани. Отвратително лигав си, но само за гнусливите. Така безотказно разпознаваш лицемерите. Намери ли се някой да те обикне, можеш да бъдеш сигурен, че те обича искрено и те приема с всичките физически недостатъци. С мен засега такова нещо не се е случвало.

Милен Маринов – „Виж ме пак“

Ако направим известно интелектуално усилие във философски аспект – можем да приемем, че плужекът е нещо като Сизиф сред мекотелите, понеже предпочита да пълзи нагоре, а не надолу. Така де, трябва да се мисли положително. А положителното е винаги нагоре. Пълзи плужекът все нагоре и нагоре, докато се катурне в някоя празнина. И оттам, като истински стоик, с волята на абсурдистки герой, се възземa и отново тръгва нагоре. Ала каквато и положителна идилия да си създадем, все ще се намери някой да я развали. Пръкнаха се социолози, които заявяват, че твърде много плужеци са се нароили при демокрацията. Не произвеждат нищо, само пълзят. Пълзят ли, пълзят към върховете, а след тях се точи лигавата диря на корупцията…

Поради непосилните философски размисли, навярно съм задрямал. Присъни ми се, че още мъничко… и вече ще допълзя, заедно с още няколко благонадеждни плужека, до самия връх на стълбата от приказката на поета Смирненски. Още мъничко… Но ето, отдолу, откъм низините, до нас достига клокочещият, унищожителният рев на неуспелите да изпълзят. И ужас – сред тях са съпругата и собственият ми син. Всички вкупом крещят:

„Долу!“, „Смърт на плужеците!“ и „Съборете стълбата, съборете стълбата!!!“. *И още:* „Кой си ти, дето пълзиш? Звяр или червей, или хермафродит?!?“

Събудих се с ледена, подмокрена опашка. Помислих, че това е студена пот. Оказа се слуз…

При такива конфликти е нужно да си подсигуриш убежище. Ще се преквалифицирам в охлюв с черупка.

ГЕОРГИ БЕРБЕНКОВ

СМЕХОТВОРНИ МИСЛИ

Нямам врагове! Къде съм сбъркал?

*

Не е важно по кой път ще тръгнеш, а да стигнеш навреме.

*

Дръж на истината, но не обиждай!

*

Истината трудно се спира. Може да закъснее, но винаги ще дойде.

*

Отнасяй се към хората така, както би искал те да се отнасят към тебе.

*

Не говори лошо за хората, които са злословили за теб.

*

Приемай съветите, но вярвай на ръцете си!

*

Бъди себе си, за да се различаваш от другите!

*

Победи себе си, за да разбереш, че си силен.

*

Отчаянието е характерно за слабите хора.

*

Надеждата подхранва вярата и в непостижимото.

*

Умните хора се изразяват кратко.

ПЛАНИМИР ПЕТРОВ

Когато следваш целта си, не се обръщай назад – губиш ориентирите си на хоризонта и така се връщаш на изходната си позиция.

*

Не се мъчи да трупаш опит за бъдещето, ако все още не си се простил с грешките от миналото и повторението им в настоящето.

*

Твоето място е там, където си. Няма свободни места в огромната зала под Небесния купол. Дори да има – за тях трябва да се бориш с космически оръжия!

*

Духовността на човека започва от неговите корени в миналото, през неговото трудово плодородие в настоящето, за да стигне до семената на неговата бъдеща творческа реколта.

КРАСИМИР МАШЕВ

БИТКА

Каквото и да кажа, каквото
за битката във обществото –
вече не е класова,
а гласова,
и то е, защото
се води с нагласа
всеки на своята маса
повече да сложи.
За друго не се тревожи.
А което е по-масово –
след избори обществото
е безгласово,
че всеки е дал своя глас
за неговата си власт...

Останалото са свади крамолни,
сблъсъци и жестоки битки
между различните футболни
и партийни агитки.

СЛАВЯН ЙОРГАКИЕВ

НЕ ВИ ЛИ ПИСНА?

Не ви ли писна
от измами,
от неправди
и нагли лъжи,
и колко още
ще търпите
и празни
ще са вашите дни?
Какво очаквате от утре?
Измама нова,
робство и беди!
Безсрамно някой
ще живее
с парите ви
и с вашите мечти.

ВЕНЦИСЛАВ БОЙЧЕВ

ИЗБОРЕН ХОРОСКОП

Поредна изборна градушка
държавата ни ще ошушка.

*

За властта и за парата
ще се води пак борбата.

*

Пак ще дават драго, мило
за държавното кормило.

РЕДАКЦИОННА КОЛЕГИЯ:

Д-р Ваня Колева – главен редактор

Станка Бонева, Валентин Димитров, Петър Стойков, Турхан Расиев

Ръкописи не се рецензират и не се връщат.

Издателство МС ООД, Печат: Разград, “Полиграф” ООД

месечно издание
Култура, Изкуство, Литература
ISSN 1310-120X
Адрес на редакцията: 9000 Варна, ул. “Крали Марко” 11,
тел.: 052/639 374, e-mail: kil2009@abv.bg
sdrujeniepisatelivarna.bg
Проектът се осъществява с финансовата подкрепа
на Фонд “Култура” на Община Варна